

Azərbaycan ilə Avropa İttifaqı arasında enerji sahəsində Strateji Tərəfdaşlığa dair Anlaşma Memorandumu imzalanıb

İyulun 18-də Azərbaycan ilə Avropa İttifaqı arasında "Azərbaycan Respublikası ilə Avropa Komissiyası tərəfindən təmsil olunan Avropa İttifaqı arasında enerji sahəsində Strateji Tərəfdaşlığa dair Anlaşma Memorandumu" imzalanıb.

Sənədi Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev və Avropa Komissiyasının Prezidenti xanım Ursula Fon der Lyayen imzalayıblar.

Həmin gün Prezident İlham Əliyevin Avropa Komissiyasının Prezidenti xanım Ursula Fon der Lyayen ilə geniş tərkibdə görüşü keçirilib.

Görüşdə çıxış edən dövlətimizin başçısı Avropa İttifaqı ilə Azərbaycan arasında əlaqələrin ikitərəfli əməkdaşlıq, eləcə də Şərqi Tərəfdaşlığı çərçivəsində çox uğurla inkişaf etdiyini vurğulayıb: "Bilirsiniz ki, Avropa İttifaqı bizim əsas ticari tərəfdaşımızdır. Əminəm ki, gələn illərdə icrasını planlaşdırdığımız layihələr ticari əməkdaşlığımızı genişləndirəcək. Əlbəttə ki, enerji sahəsində əməkdaşlıq hər zaman gündəliyimizdə üstün yer tutur. Bu gün xüsusən də belədir. Hesab edirəm ki, çox yaxşı nəticələrimiz, nailiyyətlərimiz var".

Prezident İlham Əliyev qeyd edib ki, enerji təhlükəsizliyinə aid məsələlər birmənalı olaraq global gündəlikdə ən üstün məsələlərdəndir. Bundan başqa, biz təhsil, daşımalar və bütün digər sahələrdə əməkdaşlığı genişləndirməkdə maraqlıyıq.

Avropa Komissiyasının Prezidenti xanım Ursula Fon der Lyayen çıxışında birgə, uzunmüddətli tərəfdaşlıqdan və imzalanmış Anlaşma Memorandumundan söz edib: "Qeyd etməliyəm ki, ilk növbədə, həmin sənəd nümayəndələrimizin apardığı əla işin nəticələrinə əsaslanır. Orada enerji sektorunda etibarlı tərəfdaşlıq, eləcə də orta və uzun perspektivdə bərpaulunan enerji məsələləri xüsusi qeyd edilir".

Görüşdən sonra prezidentlər mətbuata bəyanatlarla çıxış ediblər.

Dövlətimizin başçısı bəyanatında strateji tərəfdaşlığa dair Anlaşma Memorandumundan,

enerji sahəsində apardığımız fəal əməkdaşlıqdan bəhs edib: "Bu il biz Azərbaycan ilə Avropa İttifaqı arasında bir çox sahələri əhatə edən, o cümlədən neft, qaz və bərpaulunan enerji mənbələrini, hidrogeni, enerji səmərəliliyini və digər məsələləri nəzərdə tutan enerji dialoquna başlamışıq. Azərbaycanda bərpaulunan enerjinin istehsalı sahəsində böyük potensial Avropa İttifaqı tərəfindən artıq yüksək dəyərləndirilir. Biz külək və Günəş enerjisində artıq sərmayə qoyuluşu prosesinə başlamışıq. Potensialımızla bağlı artıq ilkin qiymətləndirməni aparmışıq. Deyə bilərəm ki, Qarabağın və Şərqi Zəngəzurun azad olunmuş ərazilərində Günəş və külək enerjisinin potensialı 9200 meqavatdır. Xəzər dənizində külək enerjisinin potensialı isə 157 qevavata bərabərdir. Bir sözlə, bizim nəhəng resurs ehtiyatlarımız var."

"Azərbaycanın coğrafi mövqeyini və müasir daşımalar infrastrukturunu nəzərə alaraq, biz potensialımız arasında şəbəkənin qurulması üzərində daha

fəal çalışmalıyıq. Burada, Xəzər qərb sahilində Azərbaycanın Xəzərdə ən iri ticarət donanması, müasir infrastruktur, gəmiqayırma imkanları, yeni dəniz limanı, bütün qonşularımızla bizi birləşdirən dəmir yolları var. Buna görə də münasibətlərimizdə şəbəkənin enerji qədr vacib olmasına yönələn birgə səylərə böyük ehtiyac duyulur",- deyə Prezident İlham Əliyev bildirib.

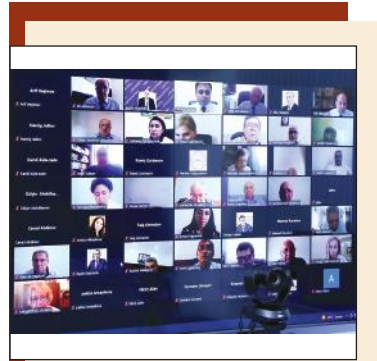
Dövlətimizin başçısı Azərbaycan ilə Avropa İttifaqı arasında yeni saziş üzərində işlənildiyini deyərək, gələn ay bunun başa çatdırılacağına, eləcə də planlaşdırılan bütün məsələlərin həllini tapacağına ümidvar olduğunu qeyd edib.

Sonra Avropa Komissiyasının Prezidenti bəyanatında Azərbaycanı daha etibarlı və etimad doğuran tərəfdaş kimi yüksək qiymətləndirib.

"Bizim Anlaşma Memorandumumuzun üç məqamını vurğulamaq istəyirəm. Birincisi, biz Azərbaycanı Avropa İttifaqına təchiz edilən qazın həcmi ikiqat artıracağıq. Bu Memorandum vasitəsilə biz Cənub Qaz Dəhlizinin genişləndirilməsi ilə bağlı üzərimizə öhdəlik götürürük. Bu, artıq Avropa İttifaqı üçün çox vacib təchizat marşrutudur və onun vasitəsilə ildə 8 milyard kubmetr qaz nəql edilir. Biz bir neçə il ərzində onun ötürücülük imkanını 20 milyard kubmetrə çatdıracağıq",- deyə xanım Ursula Fon der Lyayen bildirib.

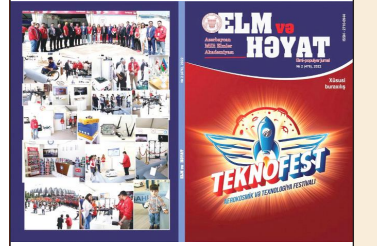
İkinci mühüm məqamın bərpaulunan enerji ilə bağlı olduğuna diqqət çəkən Ursula Fon der Lyayen Anlaşma Memorandumu vasitəsilə həmin sahədə əməkdaşlığımızın möhkəm təməlinin qoyulduğunu söyləyib. O, həmçinin bütün qaz təchizatı zənciri boyu metan qazının tullantılarının azaldılması ilə bağlı sənəddə yer alan öhdəliyə toxunub, Azərbaycanı global metan öhdəliyinə qoşulmağa dəvət edib.

Bəyanatda qeyd edilib ki, 2024-cü ilə qədər 60 milyon avro həcmində Avropa İttifaqı sərmayəsi Azərbaycana yatırılacaq. Burada iqtisadi və sərmayə planı 2 milyard avroya qədər əlavə sərmayənin səfərbər edilməsi potensialına malikdir. Həmin plan artıq icra olunur və Azərbaycanda təqribən 25 min kiçik və orta şirkətə dəstək verir. Həmçinin Bakı limanının dayanıqlı nəqliyyat qovşağına çevrilməsinə töhfə verilir.

Fizika-Riyaziyyat və Texnika Elmləri Bölməsinin Ümumi yığıncağında qarşıda duran mühüm məsələlər müzakirə edilib

səh. 2 →

"Elm və həyat" jurnalının Akademiyamızın "TEKNOFEST Azərbaycan" festivalında iştirakına həsr olunmuş xüsusi buraxılış işıq üzü görüb

səh. 4 →

**22 İYUL
MİLLİ MƏTBUAT
GÜNÜ**

"Əkinçi" sözündən vətən yarananlar

səh. 5 →

Elm Tarixi İnstitutunun əməkdaşları mədəniyyətimizin incisi Şuşaya səfər ediblər

səh. 8 →

Fizika-Riyaziyyat və Texnika Elmləri Bölməsinin Ümumi yığıncağında qarşıda duran mühüm məsələlər müzakirə edilib

20 iyul 2022-ci il tarixində Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının (AMEA) Fizika-Riyaziyyat və Texnika Elmləri Bölməsinin (FRTEB) Ümumi yığıncağının növbəti onlayn iclası keçirilib.

Tədbirdə FRTEB üzrə AMEA-nın həqiqi və müxbir üzvləri, elmi müəssisələrin baş direktorları, icraçı direktorları və elmi katibləri, Beynəlxalq, Təhsil, İctimaiyyətə əlaqələr şöbələrinin rəhbərləri, Gənc Alim və Mütəxəssislər şuralarının sədrləri, eyni zamanda respublikanın ali təhsil və elmi müəssisələrinin müvafiq mütəxəssisləri və Türkiyədə yaşayan həmvətənlərimiz iştirak ediblər.

İclasın əvvəlində Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının səbiq prezidenti, akademik Eldar Salayevin xatirəsi 1 dəqiqəlik sükutla yad edilib.

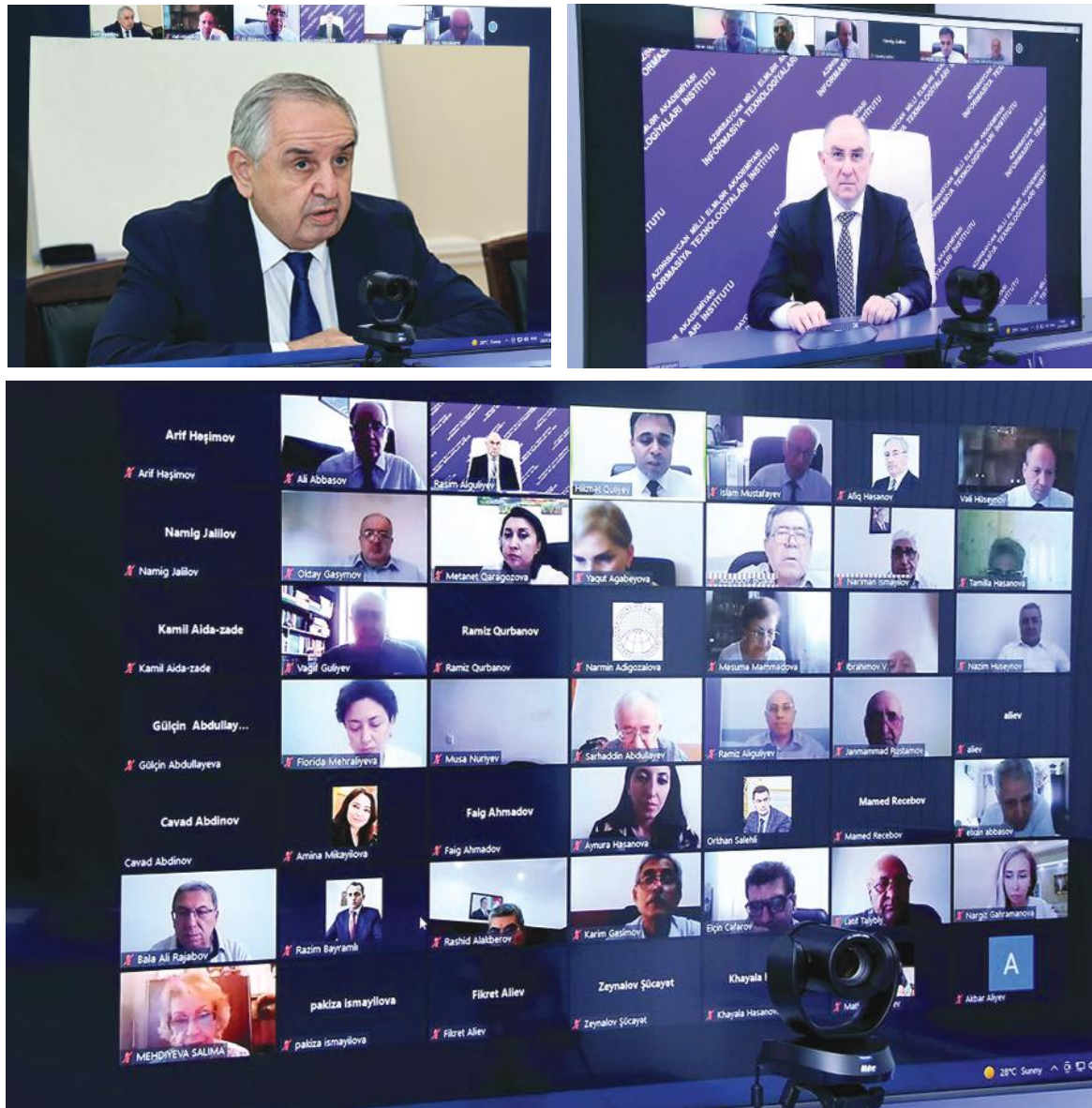
Sonra AMEA-nın Fizika İnstitutunun Kosmik şüa mənbələrinin fizikası laboratoriyasının rəhbəri, AMEA-nın müxbir üzvü Vəli Hüseynovun "Kosmik relikt neytrino siqnallarının detektə olunma imkanları və relikt neytrino teleskopunun qurulmasına doğru" mövzusunda elmi məruzəsi iclas iştirakçılarna təqdim olunub.

Məruzəçi diqqətə çatdırıb ki, yaxın və xüsusilə də uzaq kosmosun tədqiqi müasir dövrümüzün elmi və ümumbəşəri əhəmiyyət kəsb edən ən mühüm çağırışlarındanıdır. Neytrinoların maddə ilə qarşılıqlı təsirinin tədqiqi bu çağırışlardan irəli gələn məsələlərin həllində xüsusi əhəmiyyət kəsb edir. Maqnit sahəsi effektinə əsaslanan relikt neytrino detektorunun qurulması və çox yaxın gələcəkdə ondan səmərəli istifadə olunması müxtəlif aidiyyəti elm sahələrini əhatə edən beynəlxalq elmi kollaborasiyanın yaranmasını zəruri edir.

Vəli Hüseynov müvafiq istiqamətdə aparılan tədqiqatlardan söz açıb, əldə edilmiş elmi nəticələrin elmi və praktiki əhəmiyyətini qeyd edib.

Məruzə ilə bağlı aparılan müzakirələrdə AMEA-nın prezidenti v.i.e., akademik Arif Həşimov, AMEA Rəyasət Heyətinin üzvü, akademik Adil Qəribov, Şamaxı Astrofizika Rəsədxanasının baş direktoru, AMEA-nın müxbir üzvü Namiq Cəlilov, İnformasiya Texnologiyaları İnstitutunun şöbə müdiri, AMEA-nın müxbir üzvü Ramiz Əliquliyev, Türkiyənin Kocaeli Universitetinin Fizika departamentinin rəhbəri, professor Elşən Vəli və Türkiyənin Orta Doğu Texnik Universitetinin Fizika departamentinin professoru Təhməsin Əliyev çıxış ediblər.

Bölmənin Ümumi yığıncağı məruzədə qoyulan problemin aktuallığını, fundamental elmi əhəmiyyətini nəzərə alaraq, bu sahədə araşdırmaların daha da genişləndirilməsi, kadr hazırlığı işinə diqqətin artırılması barədə

AMEA Rəyasət Heyəti qarşısında vəsatət qaldırılmasını qərara alıb.

Daha sonra AMEA-nın vitse-prezidenti, FRTEB-in Ümumi yığıncağının sədri, akademik Rəsim Əliquliyev çıxış edərək, AR Nazirlər Kabinetinin "Azərbaycan Respublikasının işğaldan azad edilmiş ərazilərdə 2022-2026-cı illərdə "yaşıl enerji" zonasının yaradılması üzrə Tədbirlər Planı"nın təsdiq edilməsi barədə Sərəncamından irəli gələn vəzifələri diqqətə çatdırıb. O, Tədbirlər Planının icrasını təmin etmək məqsədilə bir sıra məsələlərin həlli ilə bağlı AMEA-nın müvafiq elmi bölmələri qarşısında mühüm vəzifələrin qoyulduğunu bildirib. Akademik Rəsim Əliquliyev FRTEB-in elmi müəssisələrini Tədbirlər Planında müəyyənləşdirilmiş vəzifə və tapşırıqların icrasında fəal iştirakı çağırıb.

"İyulun 18-də Azərbaycan Prezidenti cənab İlham Əliyevin və Avropa Komissiyasının Prezidenti xanım Ursula Fon der Lyayenin imzaladıqları Azərbaycan ilə Avropa İttifaqı arasında "Avropa Komissiyası tərəfindən təmsil olunan Avropa İttifaqı ilə Azərbaycan Respublikası arasında enerji sahəsində Strateji Tərəfdaşlığa dair Anlaşma Memorandumu" çox mühüm tarixi sənəddir. Xanım Ursula Fon der Lyayenin Azərbaycana səfəri zamanı enerji təhlükəsizliyi məsələlərinin müzakirə edilməsi yaxın gələcəkdə alternativ enerji mənbələrinin əldə olunması və onlardan istifadə üçün müəyyən tədbirlərin görülməsini yenidən gündəmə gətirdi. Bərpaolunan enerji sahəsində nəhəng potensiala malik olan Azərbaycan Qarabağ, Zəngəzur, Xəzər dənizi və digər ərazilərdə alternativ enerji mənbələrindən əldə olunan enerjini idxal etməklə yanaşı, həm də Avropa bazarına ixrac edərək, dünyanın global enerji təhlükəsizliyinə, böyük bir regionun "yaşıl enerji" ilə təminatı məsələsinin həllinə mühüm töhfə verə bilər", - deyərək vitse-prezident bildirdi.

AMEA Rəyasət Heyəti qarşısında vəsatət qaldırılmasını qərara alıb.

Daha sonra AMEA-nın vitse-prezidenti, FRTEB-in Ümumi yığıncağının sədri, akademik Rəsim Əliquliyev çıxış edərək, AR Nazirlər Kabinetinin "Azərbaycan Respublikasının işğaldan azad edilmiş ərazilərdə 2022-2026-cı illərdə "yaşıl enerji" zonasının yaradılması üzrə Tədbirlər Planı"nın təsdiq edilməsi barədə Sərəncamından irəli gələn vəzifələri diqqətə çatdırıb. O, Tədbirlər Planının icrasını təmin etmək məqsədilə bir sıra məsələlərin həlli ilə bağlı AMEA-nın müvafiq elmi bölmələri qarşısında mühüm vəzifələrin qoyulduğunu bildirib. Akademik Rəsim Əliquliyev FRTEB-in elmi müəssisələrini Tədbirlər Planında müəyyənləşdirilmiş vəzifə və tapşırıqların icrasında fəal iştirakı çağırıb.

"İyulun 18-də Azərbaycan Prezidenti cənab İlham Əliyevin və Avropa Komissiyasının Prezidenti xanım Ursula Fon der Lyayenin imzaladıqları Azərbaycan ilə Avropa İttifaqı arasında "Avropa Komissiyası tərəfindən təmsil olunan Avropa İttifaqı ilə Azərbaycan Respublikası arasında enerji sahəsində Strateji Tərəfdaşlığa dair Anlaşma Memorandumu" çox mühüm tarixi sənəddir. Xanım Ursula Fon der Lyayenin Azərbaycana səfəri zamanı enerji təhlükəsizliyi məsələlərinin müzakirə edilməsi yaxın gələcəkdə alternativ enerji mənbələrinin əldə olunması və onlardan istifadə üçün müəyyən tədbirlərin görülməsini yenidən gündəmə gətirdi. Bərpaolunan enerji sahəsində nəhəng potensiala malik olan Azərbaycan Qarabağ, Zəngəzur, Xəzər dənizi və digər ərazilərdə alternativ enerji mənbələrindən əldə olunan enerjini idxal etməklə yanaşı, həm də Avropa bazarına ixrac edərək, dünyanın global enerji təhlükəsizliyinə, böyük bir regionun "yaşıl enerji" ilə təminatı məsələsinin həllinə mühüm töhfə verə bilər", - deyərək vitse-prezident bildirdi.

AMEA Rəyasət Heyəti qarşısında vəsatət qaldırılmasını qərara alıb.

Daha sonra AMEA-nın vitse-prezidenti, FRTEB-in Ümumi yığıncağının sədri, akademik Rəsim Əliquliyev çıxış edərək, AR Nazirlər Kabinetinin "Azərbaycan Respublikasının işğaldan azad edilmiş ərazilərdə 2022-2026-cı illərdə "yaşıl enerji" zonasının yaradılması üzrə Tədbirlər Planı"nın təsdiq edilməsi barədə Sərəncamından irəli gələn vəzifələri diqqətə çatdırıb. O, Tədbirlər Planının icrasını təmin etmək məqsədilə bir sıra məsələlərin həlli ilə bağlı AMEA-nın müvafiq elmi bölmələri qarşısında mühüm vəzifələrin qoyulduğunu bildirib. Akademik Rəsim Əliquliyev FRTEB-in elmi müəssisələrini Tədbirlər Planında müəyyənləşdirilmiş vəzifə və tapşırıqların icrasında fəal iştirakı çağırıb.

"İyulun 18-də Azərbaycan Prezidenti cənab İlham Əliyevin və Avropa Komissiyasının Prezidenti xanım Ursula Fon der Lyayenin imzaladıqları Azərbaycan ilə Avropa İttifaqı arasında "Avropa Komissiyası tərəfindən təmsil olunan Avropa İttifaqı ilə Azərbaycan Respublikası arasında enerji sahəsində Strateji Tərəfdaşlığa dair Anlaşma Memorandumu" çox mühüm tarixi sənəddir. Xanım Ursula Fon der Lyayenin Azərbaycana səfəri zamanı enerji təhlükəsizliyi məsələlərinin müzakirə edilməsi yaxın gələcəkdə alternativ enerji mənbələrinin əldə olunması və onlardan istifadə üçün müəyyən tədbirlərin görülməsini yenidən gündəmə gətirdi. Bərpaolunan enerji sahəsində nəhəng potensiala malik olan Azərbaycan Qarabağ, Zəngəzur, Xəzər dənizi və digər ərazilərdə alternativ enerji mənbələrindən əldə olunan enerjini idxal etməklə yanaşı, həm də Avropa bazarına ixrac edərək, dünyanın global enerji təhlükəsizliyinə, böyük bir regionun "yaşıl enerji" ilə təminatı məsələsinin həllinə mühüm töhfə verə bilər", - deyərək vitse-prezident bildirdi.

"İyulun 18-də Azərbaycan Prezidenti cənab İlham Əliyevin və Avropa Komissiyasının Prezidenti xanım Ursula Fon der Lyayenin imzaladıqları Azərbaycan ilə Avropa İttifaqı arasında "Avropa Komissiyası tərəfindən təmsil olunan Avropa İttifaqı ilə Azərbaycan Respublikası arasında enerji sahəsində Strateji Tərəfdaşlığa dair Anlaşma Memorandumu" çox mühüm tarixi sənəddir. Xanım Ursula Fon der Lyayenin Azərbaycana səfəri zamanı enerji təhlükəsizliyi məsələlərinin müzakirə edilməsi yaxın gələcəkdə alternativ enerji mənbələrinin əldə olunması və onlardan istifadə üçün müəyyən tədbirlərin görülməsini yenidən gündəmə gətirdi. Bərpaolunan enerji sahəsində nəhəng potensiala malik olan Azərbaycan Qarabağ, Zəngəzur, Xəzər dənizi və digər ərazilərdə alternativ enerji mənbələrindən əldə olunan enerjini idxal etməklə yanaşı, həm də Avropa bazarına ixrac edərək, dünyanın global enerji təhlükəsizliyinə, böyük bir regionun "yaşıl enerji" ilə təminatı məsələsinin həllinə mühüm töhfə verə bilər", - deyərək vitse-prezident bildirdi.

kitablarının nəşrə tövsiyə edilməsi qərara alınıb.

Ümumi yığıncaqda, həmçinin AMEA-nın müxbir üzvü Ağası Məlikovun 65, fizika elmləri doktoru Mirbaba Babayevin 75, fizika elmləri doktoru İman Əsgərzadənin 60 və riyaziyyat üzrə fəlsəfə doktoru, dosent Gülçin Abdullayevanın 75 illik yubileyi ilə bağlı qərarlar qəbul edilib.

Tədbirdə bir sıra kadr məsələləri müzakirə edilib, müvafiq qərarlar verilib.

Daha sonra BDU-nun Tətbiqi Riyaziyyat Elmi-Tədqiqat İnstitutunun direktoru, akademik Fikrət Əliyev çıxış edərək, "Web of Science" beynəlxalq elmi bazasının siyahısına daxil edilmiş və yüksək impakt faktora malik Azərbaycan jurnalları haqqında məlumatlı iclas iştirakçılarının diqqətinə çatdırıb.

Alim bildirib ki, "Tətbiqi riyaziyyat jurnalı" ("Applied and Computational Mathematics") 2002-ci ildə AMEA, Rabitə və İnformasiya Texnologiyaları Nazirliyi və BDU-nun Tətbiqi Riyaziyyat Elmi-Tədqiqat İnstitutu tərəfindən təsis olunub. Beynəlxalq jurnalın baş redaktorları akademiklər Əli Abbasov və Fikrət Əliyevdir. 2008-ci ildə "WoS" elmi bazasının siyahısına daxil edilib, 2010-cu ildə impakt faktoru alan elmi jurnalın 2021-ci il üçün təsir əmsali 4.771 olub.

Fikrət Əliyevin sözlərinə görə, impakt faktora malik ilk Azərbaycan jurnalı olan "Applied and Computational Mathematics" dünyada 267 jurnal arasında impakt faktor dərəcəsinə görə 4-cü yerdədir. Hazırda jurnalın dünyanın 20-dən çox elmi-tədqiqat institutları ilə əməkdaşlıq əlaqələri mövcuddur. Elmi nəşrin redaksiya heyətində 20 ölkənin tanınmış alimləri təmsil olunur. 550-dən çox rəyçisi olan jurnala çap olunmaq üçün qəbul edilən məqalələr peşəkar rəydən keçirilir.

"Yüksək impakt faktora malik olan digər elmi nəşr BDU-nun Tətbiqi Riyaziyyat Elmi-Tədqiqat İnstitutunda çap olunan Türk Dünyası Riyaziyyat Cəmiyyətinin "Təmiz" və Tətbiqi riyaziyyat jurnalı"dır. Bu elmi jurnal 370 beynəlxalq nəşr arasında 17-ci, Avropa jurnalları içərisində 9-cu, keçmiş Sovet İttifaqı respublikalarının jurnalları arasında isə 1-ci yerdə qərarlaşıb. "Təmiz" və tətbiqi riyaziyyat ixtisasları üzrə Q1 siyahısına daxil edilib", - deyərək alim bildirdi.

Ölkəmizin və AMEA-nın uğurlarının beynəlxalq təşkilat və qurumlar tərəfindən birmənalı qəbul edilməsinin sevindirici hal olduğunu deyən akademik Fikrət Əliyev AMEA-nın alim və mütəxəssislərinin müxtəlif elm sahələrinin inkişafına mühüm töhfələr verdiklərini xüsusi qeyd edib.

Sonda həlli vacib olan cari məsələlər ətrafında fikir mübadiləsi aparılıb, suallar cavablandırılıb.

İtaliyanın məşhur "Sandro Teti Editore" nəşriyyat evinin rəhbərliyi Fizika İnstitutunda olub

İtaliyanın məşhur "Sandro Teti Editore" nəşriyyat evinin rəhbəri Sandro Teti, professor Laura Peretti və Valerio Ferrandi AMEA-nın Fizika İnstitutunda olublar.

AMEA-nın prezidenti v.i.e., institutun baş direktoru, akademik Arif Həşimovla görüşdə Azərbaycanla İtaliya arasında elmi əlaqələrdən söhbət açılib.

Daha sonra qonaqlar Fizika İnstitutunun laboratoriyaları ilə tanış olub, xatirə şəkilləri çəkdiriblər.

Qeyd edək ki, görüşdə, həmçinin AMEA-nın Rəyasət Heyəti aparatının Beynəlxalq elmi əməkdaşlıq şöbəsinin müdiri, biologiya üzrə fəlsəfə doktoru, dosent Es-mira Əlirzayeva, Moskva Dövlət

Universitetinin Bakı filialının beynəlxalq əlaqələr üzrə prorektoru, Fizika İnstitutunun Yarımqeçiricilərdə tarazlıqda olmayan elektron

prosesləri laboratoriyasının rəhbəri, professor Oqtağ Tağıyev, müəssisənin elmi katibi, fizika üzrə fəlsəfə doktoru Zaur Süley-

manov, Nanomaterialların tətbiqi texnologiyaları laboratoriyasının rəhbəri, dosent Nahidə Musayeva, Yüksək gərginlikli mühəndis-

lik laboratoriyasının rəhbəri, fizika elmləri doktoru, dosent Tərənə Nurubəyli və başqaları iştirak ediblər.

"Azərbaycan-Pakistan elmi-ədəbi əlaqələri" mövzusunda beynəlxalq konfrans keçirilib

İyulun 15-də AMEA-nın Nizami Gəncəvi adına Ədəbiyyat İnstitutunda "Azərbaycan-Pakistan elmi-ədəbi əlaqələri" mövzusunda beynəlxalq konfrans öz işinə başlayıb.

İyulun 18-dək davam edən konfrans çərçivəsində Ədəbiyyat İnstitutunda fəaliyyət göstərən Pakistan Ədəbiyyat Mərkəzi ilə də tanışlıq olub.

Tədbiri AMEA-nın vitse-prezidenti, Ədəbiyyat İnstitutunun baş direktoru, akademik İsa Həbibbəyli açaraq Azərbaycan-Pakistan əlaqələrinin 30 illiyinə töhfə olan konfransın Lahor Dövlət Kolleç Universiteti ilə birgə təşkil edildiyini bildirib. Akademik bu münasibətlə Pakistandan 11 nəfərlik heyətin gəldiyini və artıq müəyyən tədbirlərin keçirildiyini xatırladı. Qeyd edib ki, ötən gün Pakistan heyəti AMEA-nın prezidenti v.i.e., akademik Arif Həşimovla görüşüb, Nizami Gəncəvinin heykəli önündə xatirə şəkilləri çəkdirib, AMEA-nın Rəyasət Heyətinin binası ilə tanış olub və Azərbaycan Milli Tarix Muzeyini ziyarət ediblər.

Natiq Lahor Dövlət Kolleç Universitetinin nümayəndə heyətinin ölkəmizə və Akademiyaya ilk səfərinin qurumlar arasında imzalanmış anlaşma memorandumunun icrasına yeni şərait yaradacağından bəhs edib. Azərbaycan-Pakistan dostluq, qardaşlıq əlaqələrinin inkişafından danışan akademik İsa Həbibbəyli elmi əlaqələrin tarixindən və bu gündən də söz açıb. O, konfransın gedişində AMEA-nın Mərkəzi Elmi Kitabxanasında Pakistan güşəsinin açılacağını, Məhəmməd İqbalın "Seçilmiş əsərləri"nin, Azərbaycan

Yazıçılar Birliyinin "Dünya ədəbiyyatı" jurnalının Pakistan ədəbiyyatına həsr olunmuş xüsusi buraxılışının təqdimatının baş tutacağını, Quba Soyqırımı Memorial Kompleksinə, bir sıra muzeylərə səfərlərin təşkil ediləcəyini bildirib.

Konfransın açılış mərasimində Pakistan İslam Respublikasının Azərbaycan Respublikasındakı fəvqəladə və səlahiyyətli səfirinin müavini Müəzzəm Əli, Lahor Dövlət Kolleç Universitetinin Urdu dili kafedrasının müdiri, professor Saima İram və həmin kafedranın do-

sentisi Almaz Xanum çıxış edərək tədbirin əhəmiyyətindən danışdı.

Sonra AMEA-nın Fəlsəfə və Sosiologiya İnstitutunun icraçı direktoru, tarix elmləri doktoru, Azərbaycan Respublikasının Pakistan İslam Respublikasındakı sabiq səfiri Eynulla Mədətli "Azərbaycan-Pakistan: dostluq və qardaşlığın tarixi kökləri", Lahor Dövlət Kolleç Universitetinin Ərəbşünaslıq və İslamşünaslıq kafedrasının müdiri, Dr. Hafiz Məhəmməd Nayem "Azərbaycan: multikulturalizm və dinlərarası harmoniya modeli kimi", Ədəbiyyat İnstitutunun Azərbaycan-Asiya ədəbi əlaqələri şöbəsinin müdiri, filologiya elmləri doktoru, professor Bədixan Əhmədov "Azərbaycan-Pakistan ədəbi əlaqələri: tarix və bu gün" və Lahor Dövlət Kolleç Universitetinin Fars dili kafedrasının dosenti, Dr. Babar Naseem Assi "Nizami Gəncəvi: "Xəmsə"nin yaradıcı şairi" mövzularında məruzə ediblər.

Qeyd edək ki, konfrans çərçivəsində pakistanlı qonaqlar bir sıra tədbirlərdə iştirak edib, həmçinin Gəncədə Nizami Gəncəvi məqbərəsinə ziyarət ediblər.

AMEA-da Pakistan kitablarının təqdimatı və Pakistan güşəsinin açılışı

AMEA-nın Nizami Gəncəvi adına Ədəbiyyat İnstitutunun təşkilatçılığı ilə keçirilən "Azərbaycan-Pakistan elmi-ədəbi əlaqələri" beynəlxalq konfransın çərçivəsində Mərkəzi Elmi Kitabxanada Pakistan güşəsinin açılışı olub.

Tədbir çərçivəsində, həmçinin tarix elmləri doktoru Eynulla Mədətlinin "Pakistan: qısa tarixi-siyasi очерklər", "Dünya ədəbiyyatı" dergisinin Pakistan sayı, Məhəmməd İqbalın "Seçilmiş əsərləri", Bəsirə Əzizəlinin "Məhəmməd İqbalın həyatı və yaradıcılığı" kitablarının təqdimatı keçirilib.

Təqdimatda Azərbaycan Yazıçılar Birliyinin nümayəndələrindən Səlim Babullaoglu, Elxan Zal Qaraxanlı və Seyfəddin Hüseynli də iştirak ediblər.

Tədbirdə çıxış edən AMEA-nın vitse-prezidenti, Ədəbiyyat İnstitutunun baş direktoru, akademik İsa Həbibbəyli qeyd edib ki, təqdimatı keçirilən "Dünya ədəbiyyatı" dergisinin Pakistan həsr olunmuş xüsusi buraxılışı AYB-nin katibi Səlim Babullaoglunun rəhbərliyi və jurnalın baş redaktoru Seyfəddin Hüseynli-

nin böyük zəhməti ilə meydana gəlib: "Kitabda 44 Pakistan şairi və yazıçısının əsəri yer alıb, onlar haqqında məlumat verilib. Jurnalın bu sayına Ədəbiyyat İnstitutunun baş direktoru və Pakistan Ədəbiyyat Akademiyasının prezidenti müqəddimə yazıb. Hesab edirik ki, Azərbaycan Yazıçılar Birliyinin nəşr etdiyi "Dünya ədəbiyyatı" jurnalının Pakistan sayı Azərbaycanda qardaş Pakistan ədəbiyyatını öyrənmək baxımından ən sanballı mənbədir. Fəlsəfə və Sosiologiya İnstitutunun şöbə müdiri, Akademiyanın müxbir üzvü Könül Bünyadzadə Ədəbiyyat İnstitutu ilə bərabər İqbalın irsindəki fəlsəfi tərəfləri öyrənir. Dünən Pakistan he-

yəti AMEA-nın Gəncə Bölməsində professor Xəlil Yusiflinin söhbətlərini dinləyib. Nizami Gəncəvi haqqında Nizamışünaslıq şöbəsinin hazırladığı kitabı qonaqlara təqdim edəcəyik".

Azərbaycan Prezidenti cənab İlham Əliyevin Pakistanla əlaqələrə böyük əhəmiyyət verdiyini deyən alim Pakistan Azərbaycan əlaqələrinin tamamilə yeni mərhələdə inkişaf etdiyini söyləyib: "Lahor Dövlət Kolleç Universitetinin nümayəndə heyəti ilə olan görüşə qədər əlaqələr tanışlıq mərhələsində idi. Bu münasibətlərin yeni mərhələsinə verdiyi töhfələrə görə AYB-nin sədri, Xalq yazıçısı Anara da minnət-

darlıq edirik. Ədəbiyyat İnstitutunun və Azərbaycan Yazıçılar Birliyinin birgə layihəsi olaraq Azərbaycan ədəbiyyatı antologiyası və Nizami Gəncəvi haqqında Lahor Dövlət Kolleç Universitetində kitab çap olunacaq".

Tədbirdə şair, kitabın tərcümə edən və şərhələrin müəllifi, Mahmud Kaşğari adına Beynəlxalq Fondun rəhbəri Elxan Zal Qaraxanlı Məhəmməd İqbalın "Seçilmiş əsərləri"nin, AYB Bədii Tərcümə və Ədəbi Əlaqələr Mərkəzinin sədri Səlim Babullaoglu isə Pakistan ədəbiyyatı xüsusi sayının necə yaranması haqqında məlumat veriblər. Ədəbiyyat İnstitutunun əməkdaşlarından Bəsirə Əzi-

zəliyeva və Şəhla Qurbanova da çıxış ediblər.

Lahor Dövlət Kolleç Universitetinin Urdu Dili Kafedrasının müdiri, professor Saima İram çıxışında Quba Soyqırımı Memorial Kompleksinə, Gəncə şəhərinə, Nizami Gəncəvinin məqbərəsinə, bir sıra muzeylərə səfərlərindən məmnun qaldıqlarını bildirib. O, Mərkəzi Elmi Kitabxanaya Pakistan ədəbiyyatı nümunələrini təqdim etməyi və onların təqdimatının keçirilməsini istədiyini diqqətə çatdırıb. Eyni zamanda Azərbaycan ədəbiyyatı nümunələrinin urdu dilinə çevrilməsi və orada yayılmasına dəstək olacağını bildirdi.

"Siz Məhəmməd İqbalı sevdiyiniz kimi, biz də Nizami Gəncəvini sevirik", - deyə alim söyləyib.

Lahor Dövlət Kolleç Universitetinin Fars dili kafedrasının dosenti, Dr. Babar Naseem Assi, AMEA-nın müxbir üzvü Könül Bünyadzadə, "Dünya ədəbiyyatı" dergisinin baş redaktoru Seyfəddin Hüseynli də çıxış edərək gələcək ədəbi-elmi əlaqələrə böyük töhfə olan bu tədbir haqqında fikirlərini bölüşüblər.

Tədbirin sonunda bir sıra Azərbaycanlı ziyalılara sertifikatlar təqdim edilib.

Azərbaycanda ilk dəfə "Urdu-Azərbaycan poeziya və mədəniyyət gecəsi" keçirilib

Bakıda İnter Continental oteldə "Urdu Daily Jadid Post" qəzetinin baş redaktoru, Qlobal Mədəniyyət Federasiyasının baş katibi və "Konfransların təşkili və tədbirlərin idarə edilməsi" təşkilatının icraçı direktoru, Dubayda yaşayan bloqer Tariq Feyzinin təşkilatçılığı ilə Azərbaycanda ilk dəfə urdu və Azərbaycan şairlərinin iştirakı ilə "Urdu-Azərbaycan beynəlxalq poeziya və mədəniyyət gecəsi" keçirilib.

Gecədə Pakistan, Hindistan və Dubaydan olan urdu dilli şairlərlə yanaşı, azərbaycanlı şairlər də iştirak edib, həm urdu, həm də Azərbaycan dilində şeirlər səsləndiriblər. Pakistandan Babar Nasim Assi, Dr. Saima İram, Hammad Niyazi, Hindistandan Zübeyir Ansari, Dubaydan İrfan İzhər, Azərbaycandan isə Azadə Novruzova, Aysel Fikrət, Müşfiqə Bələdin və Əkbər Türbəndeyev iştirak edərək öz şeirlərini təqdim ediblər.

Tədbirdə AMEA-nın vitse-prezidenti, Nizami Gəncəvi adına Ədəbiyyat İnstitutunun baş direktoru, akademik İsa Həbibbəyli, professor Qəzənfər Paşayev, Ədəbiyyat İnstitutunun Azərbaycan-Asiya ədəbi əlaqələri şöbəsinin müdiri, professor Bədirxan Əhmədov və Bakı Dövlət Universitetinin Şərqişnaşlıq fakültəsinin urdu dili müəllimi Eldost İbrahimov fəxrli qonaq kimi iştirak ediblər. Sonda sufi rəqsləri və urdu dilində mahnılar təqdim olunub.

AMEA YTP-nin və STEPI-nin birgə icra etdiyi layihə çərçivəsində seminar

AMEA-nın Yüksək Texnologiyalar Parkı və Koreya Elm və Texnologiya Siyasəti İnstitutu (STEPI) arasında icra edilən "Azərbaycanda Yüksək Texnologiyalar Parkının istismar proqramı: tətbiq və potensialın artırılması" layihəsi çərçivəsində 3 günlük onlayn seminar keçirilib.

Tədbirdə STEPI, Koreya Respublikasının Hanbat Milli Universiteti, Enerji Tədqiqatları İnstitutu, Seul Honqneung İnoşəhər, Patentlərin Kommersiyalaşdırılması Platforması, Delta-Tech Korea LTD, Sungkyugwan Universiteti, Seul Milli Universiteti və Seul Elm və Texnologiya Universitetinin ekspertləri və yerli məsləhətçilərin təqdimatları dinlənilib.

Universitet-sənaye əməkdaşlığı, Koreya Tədqiqat institutlarının texnoloji transfer siyasətləri, tex-startaplar və qlobal biznes, texnoloji qiymətləndirmə, texnologiyaların kommersiyalaşdırılmasının inkişafı, texnologiyaların kommersiyalaşdırılması üzrə AMEA YTP-nin inkişaf proqramı mövzularında təqdimatlar innovativ klasterlər, innovativ şəbəkələr, startapların beynəlmilləşdirilməsi, sənaye təhsili, tədqiqat və sənayedə ehtiyacların müəyyən edilməsi, patent əsasında kreditləşmə, müştəri kəşfi, beynəlxalq startap

proqramları, Azərbaycan startaplarının Koreya innovasiya ekosistemində inteqrasiya edilməsi və digər maraqlı spesifikasi istiqamətlər üzrə müzakirələr aparılıb. Həmçinin Azərbaycan innovasiya ekosistemi üçün Texnologiyaların Kommersiyalaşdırılması üzrə onlayn Platformanın (TTCP) qurulması prosesi ilə bağlı məlumatlar təqdim edilmişdir.

Tədbirdə AR Əqli Mülkiyyət Agentliyinin, müxtəlif universitetlərin, Təhsil İnstitutunun və digər dövlət qurumları və özəl sektorun nümayəndələri iştirak ediblər. Həmçinin mövzularla bağlı sorğular cavablandırılıb, iştirakçılara sertifikatların təqdim edilməsi qərarlaşdırılıb.

Biofizika İnstitutu Milli Onkologiya Mərkəzi ilə birgə Portuqaliyanın STAB VIDA kompaniyasıyla əməkdaşlığa başlayır

Biofizika İnstitutunun baş direktoru, AMEA-nın müxbir üzvü Oktay Qasımov Avropa Şurasının "HORIZON 2020" (H2020 MARIE SKTODOWKSA-CURE, LungCARD) proqramı üzrə Azərbaycan Səhiyyə Nazirliyinin Milli Onkologiya Mərkəzində (MOM) işgüzar səfərdə olan Portuqaliyanın STAB VIDA kompaniyasının kimyəvi proseslər və biotexnologiya üzrə mütəxəssisi Karla Klimenta ilə görüşüb.

Görüşdə MOM-un əməkdaşı, Molekulyar və hüceyrə onkologiyası laboratoriyasının rəhbəri, b.ü.f.d. Leylaxanım Məlikova, Biofizika İnstitutunun icraçı direktoru, b.e.d. Kərim Qasımov, baş meneceri, t.ü.f.d. Azad Əbdürəhimov və İntegrativ biologiya laboratoriyasının müdiri, AMEA-nın müxbir üzvü İlham Şahmurov da iştirak ediblər.

Görüş zamanı proqram çərçivəsində hazırlanan DrVIDA adlı cihazın istifadəsi ilə yeni metodların tətbiqinə dair müzakirələr aparılıb. Portuqaliyalı tədqiqatçı K.Klimenta bildirib ki, proyektin əsas məqsədi ağciyər adenokarsinomasının yaranmasına səbəb olan mutasiyaların və müalicə zamanı əmələ gələn yeni mutasiyaların aşkarlanmasıdır. Qeyd olunub ki, sınaq işlərində nümunələrin hazırlanması, eləcə də test zamanı optimal şəraitin seçilməsi böyük əhəmiyyət kəsb etdiyindən STAB VIDA kompaniyası iki DrVIDA cihazını və onun işi üçün lazım olan reagentləri MOM-da saxlayıb.

Qeyd edək ki, üçtərəfli əməkdaşlıq sayəsində cihazın optimal şəraitdə istifadəsi üzrə tədqiqatların aparılması və alınan nəticələri cihazın iş protokoluna salınması nəzərdə tutulub.

Beynəlxalq forumda Azərbaycan-Çin elm və təhsil əlaqələrindən danışılıb

Çinin paytaxtı Pekin şəhərində "Qlobal inkişaf: müştərk missiya və zəruri fəaliyyət" mövzusunda beynəlxalq forumu keçirilib.

Çin Xalq Respublikasının Sədri Si Cinqinçin təbrik məktubu ilə açılan forumda Nobel mükafatçıları da daxil olmaqla 60-dan çox ölkədən 200-dən çox nümayəndə iştirak edib. Çin Dövlət Şurası Mətbuat Departamenti və Çin İctimai Elmlər Akademiyasının təşkilatçılığı ilə keçirilən forumun ikigünlük gündəliyinə salınan iqtisadiyyatın bərpası, yoxsulluğun aradan qaldırılması və inklüziv inkişaf, texnoloji innovasiya və dayanıqlı inkişaf, qlobal əməkdaşlıq və birgə uğur kimi mövzular panel iclaslarda müzakirə olunub.

Forumda Pekin Xarici Dillər Universiteti Asiya fakültəsi Azərbaycan dili kafedrasının müdiri, eləcə də Çin İctimai Elmlər Akademiyasının dənətli alimi, filologiya üzrə fəlsəfə doktoru Aqşin Əliyev öz məruzəsində Azərbaycan ilə Çin arasında elm, təhsil və innovasiya sahəsində əməkdaşlığın inkişaf perspektivlərindən danışmışdır.

Biologiya, Aqrar və Tibb Elmləri üzrə Problem Şurasının 8-ci iclası

Azərbaycan Respublikası Elmi Tədqiqatların Əlaqələndirilməsi Şurasının Biologiya, Aqrar və Tibb Elmləri üzrə Problem Şurasının iclası keçirilib.

AMEA-nın vitse-prezidenti, Problem şurasının sədri, akademik İradə Hüseynova "Zoom" proqramı üzərindən keçirilən iclası açaraq gündəlikdə duran məsələlər haqqında şura iştirakçılarını məlumatlandırılıb.

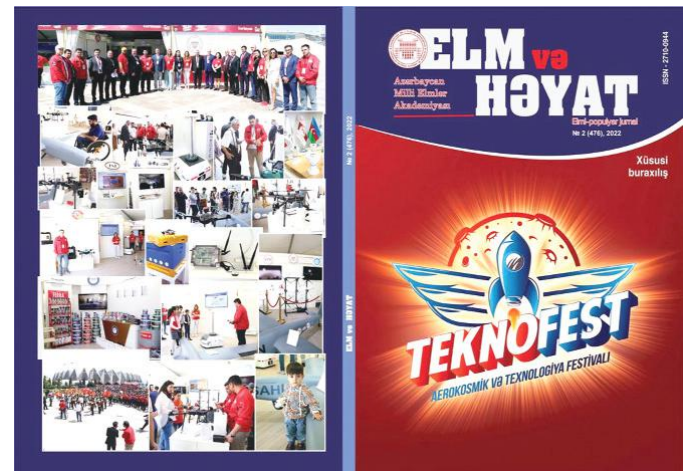
İclasda tıbb üzrə 15 dissertasiya mövzusu müzakirəyə çıxarılıb. Dissertasiya mövzuları t.e.d. Rasim Cəfəri və t.ü.f.d. Aynur Safiyeva tərəfindən təqdim edilmişdir.

Müzakirələrdə Problem şurasının, Tibb işçi qrupunun üzvləri (t.e.d., prof. Eldar Qasımov, t.e.d., prof. Valeh Mirzəzadə, t.e.d., prof. Emma Ağayeva, t.e.d., prof. Nizami Bağirov, t.e.d. Sayman Qədimova və b.), iddiaçılar, müvafiq dissertasiya işlərinin elmi rəhbərləri və məsləhətçiləri iştirak ediblər.

Müzakirəyə çıxarılan 10 iş bəzi mövzuların adında dəyişikliklər edilməklə təsdiq edilmiş, 5 iş təkrar baxılmaq üçün geri qaytarılmışdır.

"Elm və həyat" jurnalının Akademiyanın "TEKNOFEST Azərbaycan" festivalında iştirakına həsr olunmuş xüsusi buraxılışı işıq üzü görüb

AMEA-nın "Elm və həyat" elmi-populyar jurnalının Akademiyanın "TEKNOFEST Azərbaycan" Aerokosmik və Texnologiya Festivalında iştirakına həsr olunmuş xüsusi buraxılışı işıq üzü görüb.

Jurnalda "Elm, bilik və texnologiya bayramı", sənətsənəşliliy üzrə fəlsəfə doktoru Nəzmin Cəfərovanın "TEKNOFEST Azərbaycan": краткий обзор праздника науки, технологий, развития и единства", "TEKNOFEST Azərbaycan" festivalında Akademiyanın iştirakının nəticələrinə həsr olunmuş AMEA Rəyasət Heyətinin xüsusi iclası, akademik Arif Həşimovun AMEA Rəyasət Heyətinin xüsusi iclasında çıxışı, akademik İsa Həbibbəylinin "TEKNOFEST Azərbaycan" Azərbaycan və Türkiyə birliyinin elmi-texnoloji jestidir", akademik Rasim Əliquliyevin "TEKNOFEST Azərbaycan" sərgisində informasiya Texnologiyaları İnstitutunun intellektual məhsulları nümayiş olundu", akademik Əli Abbasovun "TEKNOFEST Azərbaycan" festivalında AMEA-nın idarəetmə Sistemləri İnstitutu yüksək texnoloji layihələrlə çıxış etdi" sərlövhəli məqalələri yer alıb.

Bundan əlavə, AMEA-nın müxbir üzvü Misir Mərdanovun "TEKNOFEST" sərgisində AMEA-nın Riyaziyyat və Mexanika İnstitutu yeni texnologiyalarını təqdim etdi", AMEA-nın müxbir üzvü Oktay Qasımov "TEKNOFEST Azərbaycan": AMEA-nın Biofizika İnstitutunun iştirakı və yeni vəzifələri", AMEA-nın müxbir üzvü İslam Mustafayevin "TEKNOFEST Azərbaycan" festivalında iki eksponatla təmsil olunduğu, texnika elmləri doktoru Nizami Mürsəlovun "Müəssisələrimizin birgə layihələri "TEKNOFEST Azərbaycan" sərgisində uğurla nümayiş edildi", iqtisad üzrə fəlsəfə doktoru Vasif Abbasovun "TEKNOFEST Azərbaycan" festivalı Azərbaycan və Türkiyə arasında texnologiya sahəsində əməkdaşlığı dərinləşdirəcək" və s. məqalələrlə tanış ola bilərsiniz.

"Əkinçi" sözündən vətən yaradanlar

Milli oyanışımızın əsasında dayanan, milli məfkurəmizin istiqamətini müəyyənləşdirən mətbuatın yaranış tarixi yarandığı zaman da, bu günün özündə də qürur və iftixar hissi ilə anılır. Bəli, 1875-ci ildə işıq üzünə görün və bununla böyük işıq maynağına çevrilən "Əkinçi" qəzeti Həsən bəy Zərdabının dirəniş və müqavimət əzminin nəticəsi olaraq hasilə gəlmişdir. Qəzetin yarandığı ictimai-siyasi mühitin mənzərəsinə nəzər salsaq mürəkkəb və gərgin bir dönmənin varlığından söhbət açmalıyıq. Ölkədə ümmətçilikdən millətçiliyə gedən yolun konturları cızılmamışdı, milli birlikdən söhbət belə gedə bilməzdi. Amma oyanış üçün milli zəmin vardı. A.Bakıxanov, İ.Qutqışınılı və M.Ş.Vəzəhdən başlanan dalğa böyük maarifçi M.F.Axundzadənin yaradıcı dühasında pöhrələnir, Qərblə Şərqlə arasında körpünün möhkəm, dayanıqlı əsası qurulurdu.

Bu oyanış əzmindən mənəvi qida alan Həsən bəy Zərdabi Azərbaycanda ilk Xeyriyyə Cəmiyyətini, 1873-cü ildə ilk milli teatrı yaratmasına baxmayaraq, xalqa xitab etməyin yolunu mətbuatın yaranmasında hiss edirdi. Maariflənməyə, mövhumat zəncirini elmin açarı ilə qırmaq əzminə inamını itirməyən Həsən bəy inadı ona gətirdi ki, bu ağır yolçuluq sonucda milli şüur, milli tərəqqi, milli düşüncə hərəkətinə çevrildi.

XIX əsrin sonlarında Mirzə Fətəli Axundzadənin Həsən bəy Zərdabiyyə ünvanladığı məktubların birində belə fikirlər yer alırdı: "Əgər külli şəhər xalqı padşahlıq məktəbxanalarda oxusalar, yer tapılmaz. Deyəcəksən ki, şəhərlərdə məktəbxanalara bina edək... Çox yaxşı, şəhərlərdə məktəbxanalara açdıq, rus dilində elm öyrənməyə başladıq. Aya, ünəs və kənd əhalimiz necə etsinlər? Kəndlərdə də məktəbxanalara açaq və müəllim gətirək, ya yox?... Əgər deyirsən ki, kənd əhli qalsın, ancaq şəhər xalqı elm öyrənsin, onda sənənin muradın əmələ gəlməz. Bir gül ilə bahar olmaz. Şəhər xalqı kənd əhlinə nisbətən qətrədir, dəryaya nisbət. Elmin mənfəəti o surətdə zahirdir ki, kaffeyi nas, Prus xalqı kibi və Yengidünya xalqı kibi ünəsən və zükürən elmindən bəhrəyə ola... Sənənin muradın o vaxtdan kamala yetər ki, bizim, hətta çobanlarımız da Prus çobanları kibi oxumaq, yazmaq bilələr və ünəs tayfamız da oxumaq bilər".

Yeni, elə bir dövr gəlmişdi ki, ziyalılar Azərbaycanda maarif və məktəb şəbəkəsinin genişləndirilməsinin, xalqın savadlanmasının vacibliyini aydın dərk edirdilər və hər kəs əlində qələm bu yolda milli mücadiləyə atılmışdı. "Əkinçi"nin yaranmasına təkən verən amillər bunlar idi. Həsən bəy Zərdabi bütün dönmələrdə bir amali prioritetə çevirməyi bacardı: elmin və təhsilin, dərslik və oxu kitablarının ana dilində olmasına çalışdı, bunun üçün çabalar və mücadilələr etdi.

Bu gün bizim hamımızın işlətdiyimiz ədəbi və publisistik dil "Əkinçi"dəki dil normasına borcludur. Milli triadamızın banisi Əlibəy Hüseynzadə yazırdı ki, "bu şəxs bizim üçün dil yaratmışdır.

Ədəbiyyata qapı açmışdır". Və yalnız ədəbi dilmi? Bu gün "Əkinçi" qəzetinin yeri və rolu, özündən sonra göstərmiş olduğu təsirin hüdudları Həsən bəy Zərdabının siqətlə missiya daşıyıcısı olduğunu meydana qoyur. Ondan sonrakı dövrdə - xüsusilə, XX əsrin əvvəllərində milli ruh və idrak təəssübkeşliyimiz, müqavimət və dirəniş əməliyyatının qazanılmasında Zərdabi ideallarının nə qədər önəm kəsb etdiyi məlumdur. Bu dövr həm də görkəmdir! XIX əsrin sonu, XX əsrin əvvəllərində yaşayıb-yaradan aydınlar mətbuatın, maarifin, oxumağın faydasını, elmlə ucalmağın zərurətini israrla ifadə edən mətnlərlə necə alovlu şəkildə çıxış etmiş, bunu konseptual olaraq yaradıcılıqlarının amalına çevirmişlər. Elm almaq, maariflənmək prosesi arıncı məfkurə xəttini gətirməli idi. Bunu böyük haqq işi uğrunda mücadiləyə atılan bütün milli münəvvərlər aydın dərk edirdilər. Zərdabi ilə qurulan vətən məfkurəsi sonradan pərvəriş tapan mətbuat orqanlarının hamısının ana xəttinə çevrildi. 1891-ci ildə "Kəşkül" qəzetində Azərbaycan adının milli kimlik kartı təsbit olundu, millətin adı ətrafında fikirlər səsləndirildi. "Tərcüman" qəzetində kırımlı yazar İsmayıl Qasırlı "Dildə, fikirdə, işdə birlik" məramı ilə türklərin ortaq problemlərini qoyuluşunu hədəf götürdü. 1903-1905-ci illərdə "Şərqi-Rus" qəzetində Məhəmməd Ağa Şahtaxtının rəhbərliyi ilə çalışan ziyalılar Şərqlə xalqlarının mövqeyini daim qorumağa çalışdılar. Ən böyük məfkurə dərşini isə "Həyat" qəzeti verdi. 1905-1906-cı ildə çap olunan bu qəzetdə böyük ideoloq Əli bəy Hüseynzadənin qələmində təqdim olunan "Qırmızı qaranlıqlar içində yaşıl işıqlar", "Türklər kimdir və kimlərdən ibarətdir" kimi məqalələrdə milli varlıq tanıdılmağa, milli triadamızın əsası qoyulmağa, milli kimlik fənni aşılmağa başlandı və qəzet bağlandıqdan az sonra, elə həmin il işıq üzünə görün "Füyuzat" jurnalı 32 sayı ilə cəmi bir il davam edən yaradıcı fəaliyyətində geriye dönüşü mümkün olmayan azadlıq, şüur hərəkətinə imza atdı. "Bizə fədai lazımdır! Türk hissiyyətlisi,

lam etiqadlı, Avropa qiyafəli fədai", - deyən Əli bəy çağırışı arıncı istiqlalə aparan yolun mübarizkar, mətin milli fədailərini yetişdirdi. Bu, həm də M.F.Axundzadə və H.Zərdabi ilə başlanan yolçuluğun, millət və xalq fədailiyinin məntiqi sonucunu, tarixi nəticəsi idi.

Bu mənada, millətin elmi, bədii və siyasi potensialını meydana qoyan "Əkinçi" qəzetinin xalqa qazandırdığı nə oldu, - xüsusunda sual edəndə bu iki amilin məxsusiliyini önə çəkmək lazım gəlir. İlk növbədə, milli şüurun formalaşması və milli dövlətçiliyin yaranması nemətini. Mirzəbala Məmmədzadə "Azərbaycan misaki-millisi" əsərində yazır ki, "Zənnimizcə, Mirzə Fətəli və Həsən bəy Zərdabi 50 il sonra dünyaya gələydilər, istiqlal tarixi, Azərbaycan istiqlal bəyannaməsi də 50 il sonra meydana gələcəkdi. Bunların arasında sıx bir münasibət və rabitə vardır".

Sovet ideologiyasının hakimi-mütləq olduğu ilk dövnlərdə mətbuat məfkurə xəttini qorumağa müvəffəq olmadı. Məlumdur ki, bütün çevrilişlər yalnız tarix hadisəsi kimi deyil, həm də düşüncə hadisəsi kimi təzahür edir. Sovet rejiminin də düşüncə hadisəsi olaraq lokal dövriyyəyə hesablanmış siyasi baxışları xalqı milli koloritindən, keçmişin milli-mənəvi sərvətlərindən, "xalq və mən" şüurundan uzaq salmağa yönəlmişdi. Biz bir millət, bir xalq kimi bütün bu fəci realıqları şəxsi taleyimizdə yaşadığımız. Millətimizi o tay-bu tay həsrətli edən mənfur irtica dənənimizdən bu günə, sələfdən xələfə, ziyalıdan xalqa gələn genetik kodları, üzvi və mənəvi bağları qırmaqdan çəkinmədi. Əlifbamız dəyişdirildi, milli-mənəvi sərvətlərimiz saxtalaşdırıldı, ictimai fikir öndərlərimizin irsi təhriflərə məruz qaldı. Üstəlik, 1937-ci ildə sovet rejiminin həyata keçirdiyi amansız repressiya dalğasında prosesin effektivliyinin və məhsuldarlığının artırılmasında mətbuatdan vintcik, təkercik kimi istifadə etdi. Xüsusilə bu məqam, yeni həmin illərdə mətbuatın belə bir müdhiş hərəkətin donoruna çevrilməsi xalqın mətbuata, ziyalılara olan inamı arasında uçurum yaratdı.

Belə bir uçurum bir də 1970-ci illərin əvvəllərində aradan götürülməyə başladı. Ümummilli Lider Heydər Əliyevin 1969-cu ildə hakimiyyətə gəlişi ilə bütün lükdə keçmiş "rekonstruksiya" işi, vulqar ideoloji konsepsiyaların güdazına gətirmiş mənəvi sərvətlərimizi mədəniyyət aləminə daxil etmək prosesi başlandı. Klassik irsimiz təbliğ olundu, tarixi yaddaşımız bərpa edildi, azərbaycançılıq ruhunun, türk əxlaqının millətə qaytarılması yönündə sistemli işlər həyata keçirildi. Bu işlər də onunla sonlandı ki, 1991-ci ilin oktyabrında müstəqillik aktı imzalandı və Heydər Əliyev minillik dövlətçilik tariximizə milli məfkurəyə istinad edən yeni Azərbaycan dövlətinin qurucusu kimi daxil oldu.

Bu mənada, 22 iyul - Milli Mətbuat günü böyük əməl sahiblərinin bayramıdır! İstiqlalə gedən yolda usanmadan xidmət göstərənlerin, milli kimliyin Var olması istiqamətində həyatını təhlükəyə atıb gələcəyə hədəflənən fikir və siyasi düşüncə adamlarının! Mətbuat vasitəsilə ürəklərə müqəddəs vətən eşqi aşılayanların! Məfkurədən müstəqilliyə gedən yolun aydını olanların!

Sözəndə Vətən yaradanların yeni!

Elnarə AKİMOVA
YAP İdarə Heyətinin üzvü,
AMEA Nizami Gəncəvi adına
Ədəbiyyat İnstitutunun
şöbə müdiri, filologiya elmləri
doktoru, dosent

"Şərqlə" qəzetinin 74 cildəndən ibarət nömrəsi MEK-in fonduna hədiyyə edilib

22 iyul - Milli Mətbuat Günü ərəfəsində "Şərqlə" qəzetinin 74 cildəndən ibarət nömrəsinin AMEA-nın Mərkəzi Elmi Kitabxanasının (MEK) fonduna təqdim olunması münasibətilə tədbir keçirilib.

Tədbiri giriş sözü ilə açan MEK-in baş direktoru, professor Məmməd Əliyev Milli Mətbuat Günü münasibətilə jurnalistləri təbrik edib, Azərbaycanda sağlam və peşəkar mətbuatın formalaşmasında xalqımızın Ümummilli Lideri Heydər Əliyevin əvəzsiz xidmətlərindən söz açdı. Professor Məmməd Əliyev Ulu Öndər Heydər Əliyevi Azərbaycanda söz və mətbuat azadlığının, plüralizmin əsasını qoymuş lider kimi xarakterizə edərək, bu gün bu missiyanın ölkə başçısı İlham Əliyev tərəfindən layiqli davam etdirilməsindən danışdı. Baş direktor "Şərqlə" qəzetinin 1996-cı ildən bəri dərc edilmiş 74 cildəndən ibarət nömrəsinin MEK-in Dövrü mətbuat fonduna daxil olmasının kitabxana üçün xüsusi önəmini vurğulayıb.

Azərbaycan Mətbuat Şurasının sədri Əflatun Amaşov ana dilində ilk dəfə 1875-ci ilin 22 iyulunda görkəmli maarifçi, publisist, mütəfəkkir Həsən bəy Zərdabının əsasını qoyduğu "Əkinçi" qəzeti ilə xalqımızın milli oyanışında yeni səhifənin açıldığını qeyd edib. Bildirib ki, son 147 ildə milli mətbuat keşməkeşli və şəərəfli inkişaf yolu keçərək xalqımızın milli özünüdərkində müstəsna rol oynayıb. "Mətbuat dövrün inkişafı, həmin günün tarixidir. İnsanların taleyi kitablarla, kitabxana ilə bağlıdır. Bu mənada "Şərqlə" qəzeti tərəfindən atılan bu addım təqdirəlayiqdir", - deyərək Əflatun Amaşov qeyd edib.

"Şərqlə" qəzetinin baş redaktoru Akif Aşırlı rəhbəri olduğu qəzetin fəaliyyət tarixinə qısaca nəzər salıb. Qeyd olunub ki, qəzet nəşrə başladığı gündən indiyədək orada 184 jurnalist çalışıb, müstəqilliyimizin bərpasının 26 ili bu qəzetin nömrələrində öz əksini tapıb. Vurğulanıb ki, qəzetin tam sayı yeganə olaraq AMEA-nın Mərkəzi Elmi Kitabxanasına hədiyyə edilib. "Biz öz irsimizi bu kitabxanaya həvalə edirik, çünki AMEA-nın çox böyük bir potensialı var. Təqdim olunan bu 74 cildə əksini tapan nömrələr elmi işlərin əsas istinad mənbələridir. Nə qədər texnologiya inkişaf etsə də, bizim qələmə, kağıza ehtiyacımız var. Bu baxımdan çap mətbuatı bizim jurnalistikanın təməl prinsipləridir və bunu gələcəyə ötürmək bizim borcumuzdur".

Millət vəkili Vüqar İskəndərov cəmiyyətin formalaşmasında və maariflənməsində medianın çox vacib faktor olduğunu vurğulayıb.

AMEA-nın Rəyasət Heyətinin üzvü, akademik Fikrət Əliyev də öz növbəsində bütün mətbuat işçilərini təbrik edib və Ulu Öndərin bu sahədəki xidmətlərindən danışdı. Akademik çıxışında Ümummilli Lider Heydər Əliyev haqqında xatirələrini bölüşüb.

YAP Xətai rayon təşkilatının sədri, "İki sahil" qəzetinin baş redaktoru Vüqar Rəhimzadə qeyd edib ki, bu nüsxələr təkə Mərkəzi Elmi Kitabxanada deyil, Azərbaycanda jurnalistikanı tədris edən bütün universitetlərin kitabxanalarında öz yerini tutmalıdır. Vüqar Rəhimzadə rəhbərlik etdiyi "İki sahil" qəzetinin nömrələrini gələcəkdə bu kitabxanaya bağışlamağı nəzərdə tutduğunu bildirib.

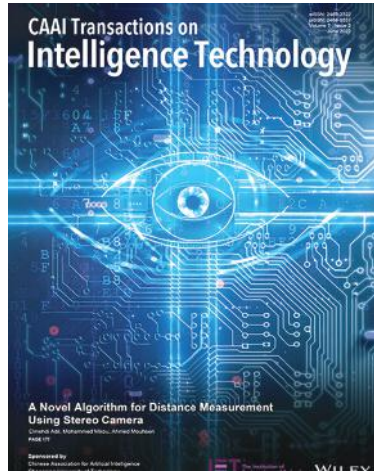
Əməkdar artist Rafiq Həşimov 200 ilə yaxın bir dövrdə qiymətli mənbəyə çevrilən bu cür nəşrlərin kitabxanaya hədiyyə edilməsini tarixi addım kimi qiymətləndirib.

Daha sonra Vətən müharibəsində şəhid olan jurnalistlər Məhərrəm İbrahimov və Sirac Abışovun ailə üzvləri çıxışlarında KİV nümayəndələrinə göstərilən qayğı və diqqəti yüksək qiymətləndirib, informasiya savaşında peşələrini layiqincə yerinə yetirərək şəhid olan bütün peşəkar jurnalistlərin xatirəsini yad etdikləri üçün təşəkkürlərini bildiriblər.

Qeyd edək ki, hədiyyə olunan qəzet cildləri MEK-də iki həftə boyunca sərgilənəcək.

İnformasiya Texnologiyaları İnstitutunun alimlərinin məqaləsi ən çox istinad edilən məqalələr sırasındadır

AMEA-nın İnformasiya Texnologiyaları İnstitutunun alimlərinin "CAAI Transactions on Intelligence Technology" jurnalında dərc olunan "Efficient algorithm for big data clustering on single machine" ("Böyük məlumatların tək kompüterdə klasterləşdirilməsi üçün səmərəli alqoritm") adlı məqaləsi ən çox istinad alan 5 məqalədən biridir.

Çinin Süni İntellekt Assosiasiyasının İngiltərənin Mühəndislik və Texnologiya İnstitutu ilə birgə nəşr etdiyi bu jurnalın impakt faktoru 7.985-ə bərabərdir və dünyada süni intellekt sahəsində dərc olunan jurnalların Q1 sinfinə daxildir.

Son illər müxtəlif mənbələrdən çox böyük sürətlə məlumatlar gənərsiyə edilir və onların həcmi eksponensial sürətlə artır. Kompüterlərin hesablama və yaddaş resurslarının daim artmasına baxmayaraq, onların böyük həcmli məlumatları (big data) analiz etmək imkanları yenə də məhduddur və çox zaman mümkün deyil. Bu halda bö-

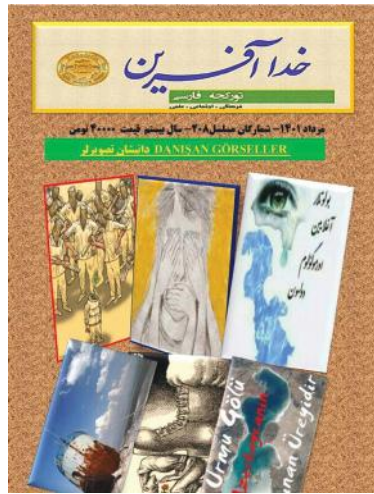
yük həcmli məlumatların intellektual analizi superkompüterlərə və yeni alqoritmlərin işlənməsinə tələbat artırır. Aydındır ki, superkompüterlər nəinki hər bir təşkilat, həmçinin hər bir dövlət üçün həmişə əlçatan deyil, çünki onun əldə olunması və istismarı çox böyük maliyyə resursları tələb edir. Deməli, böyük həcmli məlumatları emal edə bilən yeni alqoritmlərin işlənməsi zərurəti meydana çıxır. İnstitut əməkdaşları tərəfindən böyük həcmli məlumatları bir kompüterin imkanları çərçivəsində analiz etməyə imkan verən səmərəli alqoritm işlənmişdir. Alqoritm böyük həcmli məlumatların paket-paralel emalına əsaslanır. Bu alqoritm kompüterin yaddaş və hesablama imkanlarını nəzərə alaraq, böyük həcmli məlumatları paketlərə ayırır və sonra onları paralel analiz edir. Burada paketin ölçüsü kompüterin yaddaş imkanları nəzərə alınmaqla, avtomatik müəyyən edilir. Bu alqoritm böyük həcmli məlumatların analizi sahəsində böyük perspektivlər vəd edir və tibb, biznes, bank, maliyyə, e-dövlət, "ağıllı şəhər", kibertəhlükəsizlik və s. kimi sahələrdə geniş tətbiq edilə bilər.

Alqoritmin qiymətləndirilməsi üçün real böyük həcmli məlumatlar üzərində eksperimentlər aparılmışdır. Alqoritm k-means və onun modifikasiyası ilə müqayisə edilmişdir. Eksperimentin nəticələri göstərmişdir ki, təklif olunan alqoritm k-means və onun modifikasiyası ilə müqayisədə həm işləmə sürəti, həm də dəqiqlik baxımından daha effektivdir.

Məqalənin müəllifləri akademik Rasim Əliquliyev, AMEA-nın müxbir üzvü Ramiz Aliquliyev və dosent Lyudmila Suxostatdır.

"Ermənistanın azərbaycanlı mülki və hərbi əsirlərlə rəftarı" adlı məqalə Tehran mediasında

AMEA-nın akademik Z.M.Bünyadov adına Şərqşünaslıq İnstitutunun aparıcı elmi işçisi, tarix üzrə fəlsəfə doktoru, dosent Səhban Talibinin Tehranda yayımlanan "Xudafərin" jurnalında "Ermənistanın azərbaycanlı mülki və hərbi əsirlərlə rəftarı" adlı məqaləsi nəşr olunub.

Məqalədə I və II Qarabağ müharibəsi zamanı mülki və hərbi əsirlərlə rəftara əsasən Ermənistan dövlətinin bir daha təcavüzkar və terror dövləti olduğu tarixi fakt və sənədlərə istinad edilərək elmi cəhətdən sübut edilir.

Müəllif məqalədə qeyd edir ki, tarixdən bugünə kimi istər hərbi, istərsə də mülki əsirlərlə rəftar ermənilərə həm yad bir hüquqi termindir, həm də ermənilərin düşüncülük şəkildə insanlığa, bəşəriyyətə etdiyi cinayətlərdən biridir. Ermənistanın hərbi-siyasi rəhbərliyi əsir və girov götürülmüş Azərbaycan vətəndaşlarına qarşı məqsədlə

və düşüncülük şəkildə soyqırımı və vandalizm siyasətini yeridir. Minlərlə Azərbaycan vətəndaşı, o cümlədən uşaq, qadın və qocalar erməni əsir və girovluğunda dözülməz işgəncələrin qurbanı olub. Çoxsaylı faktlar, araşdırmalar, sənədlər, beynəlxalq və regional təşkilatların he-

sabatları göstərir ki, əsir və girovlarla rəftar müxtəlif dərəcəli işgəncələr verilib onlar vəhşicəsinə döyülüb, qəsdən şikəst vəziyyətinə salınıb, sinələrinə qızdırılmış "xaç" nişanları ilə damğa basılıb, dırnaqları və dişləri çıxarılıb, yaralarına duz basılıb, ölə-nə qədər rezin və dəmir dəyənəklərlə döyülüb, damarlarına benzin yeridilib.

Bundan başqa məqalədə əsirlərlə rəftar və işgəncələr haqqında erməni vandalizmi faktları, Azərbaycan Respublikası Əsir və itkin düşmüş, girov götürülmüş vətəndaşlarla əlaqədar Dövlət Komissiyasında olan faktların bir qismi, təcavüzkar Ermənistanın işğal zamanı əsir götürülmüş mülki əhaliyə qarşı terrorları, Azərbaycan Respublikasının əsir və girovlarla bağlı gördüyü tədbirlər, I Qarabağ müharibəsində ermənilərin insanlığa sığmayan hərəkətləri, girov saxlanılanlara münasibət və beynəlxalq hüquqda hansı qanunlarda öz əksini tapması və s. məsələlər nəzərdən keçirilir.

Muzeydə Xalq rəssamı Tokay Məmmədova həsr olunmuş nəşrlər yer alır

AMEA-nın Milli Azərbaycan Tarixi Muzeyinin Sənədli mənbələr fondunda Xalq rəssamı, heykəltaraş Tokay Məmmədova həsr olunmuş nəşrlər yer alır.

1972-ci ildə Moskvada "Tokay Məmmədov" adlı kitab nəşr olunub. Kitabın müqəddiməsində tanınmış azərbaycanlı sənətsünas Cəmilə Novruzova ədəbi dilde görkəmli heykəltaraşın o dövrdəki yaradıcılığının geniş icmalını verib, ayrı-ayrı sənət işlərini əsaslı təhlil edib.

Eyni zamanda, "Tokay Məmmədov" bukletləri 1965-ci ildə ingilis, fransız və ərəb dillərində nəşr olunub.

Tokay Məmmədovun (1927-2018) əsərləri Azərbaycan heykəltaraşlıq sənətinin çox uğurlu nümunələridir. O, İmadəddin Nəsimi, Məhəmməd Füzuli, Üzeyir Hacıbəyli və başqa tarixi şəxsiyyətlərin heykəllərini müəllifdir. O 1953-cü ildə ilk dəfə ağacdan dahi Nizami Gəncəvinin təsvirini yonub. Azərbaycan heykəltaraşlığında ağac materialdan ilk dəfə T.Məmmədov istifadə edib.

Heykəltaraş T.Məmmədovun yaratdığı portretlər qalereyasında, həmçinin mermər, tunc, gips materiallardan hazırlanmış əsərlər var ki, sənətkar onlarda xarici görünüşlə daxili psixoloji keyfiyyətləri vəhdətdə verməyə nail olub.

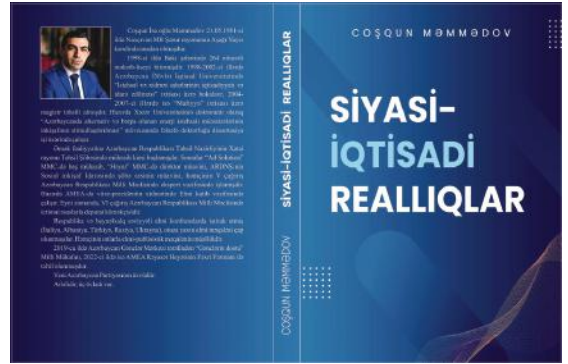
Tarix Muzeyinin əməkdaşının məqaləsi beynəlxalq jurnalda

AMEA-nın Milli Azərbaycan Tarixi Muzeyinin Təsviri materiallar fondunun müdiri, memarlıq üzrə fəlsəfə doktoru, dosent Nardana Yusifovanın "Partizan "Mixaylo" - Rəssam-qəhrəman (Milli Azərbaycan Tarixi Muzeyinin materialları əsasında)" ("Партизан "Михайло" - Художник герой) adlı məqaləsi Özbəkistan Bədi Akademiyasının Kəmaləddin Behzad adına Milli Rəssamlıq və Dizayn İnstitutunun elmi-praktik jurnalında çap olunub.

Məqalə muzeyin Təsviri Materiallar fondunda qorunan, Sovet İttifaqı Qəhrəmanı, azərbaycanlı partizan, kəşfiyyatçı Mixaylo ləqəbi ilə tanınan Mehdi Hüseyinzadənin tələbəlik illərində çəkdiyi bir neçə əsərdən və onun həyat yo-

"Siyasi-iqtisadi reallıqlar" kitabı çapdan çıxıb

AMEA Rəyasət Heyəti aparatı vitse-prezidentin xidmətində elmi katib Coşqun Məmmədovun "Siyasi-iqtisadi reallıqlar" adlı kitabı işıq üzə görüb.

Kitabda müstəqil Azərbaycan dövlətinin təcrübəsi işığında ölkəmizdə baş verən siyasi-iqtisadi və ictimai prosesləri əks etdirən müasir baxışlar və analitik təhlillər əsasında yazılmış məqalələr təqdim olunur. Nəşr müasir cəmiyyətin aktual məsələləri ilə məşğul olan mütəxəssislər, elmi işçilər və geniş oxucu auditoriyası üçün nəzərdə tutulub.

Kitabın elmi redaktoru filologiya üzrə fəlsəfə doktoru Ağahüseyn Şükürov, məsul redaktoru filologiya üzrə fəlsəfə doktoru Təhə Talibova, nəşriyyat redaktoru Maral Poladova, texniki redaktoru Rəşid Kərimli, korrektor isə Zərin Vəliyevadır.

188 səhifədən ibarət olan kitab "Elm və təhsil" nəşriyyatında çap edilib.

"Azərbaycan tarixinin bir əsrlik salnaməsi" adlı monoqrafiya

AMEA-nın A.A.Bakıxanov adına Tarix İnstitutunun Elmi Şurasının qərarı ilə sözügedən müəssisənin Azərbaycanın sovet dövrü tarixi şöbəsinin aparıcı elmi işçisi, tarix üzrə fəlsəfə doktoru, dosent Elmar Məhərrəmovun "Azərbaycan tarixinin bir əsrlik salnaməsi" adlı monoqrafiyası nəşr olunub.

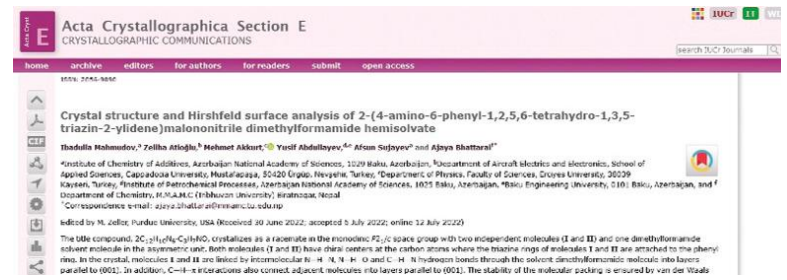
Kitabın elmi redaktoru tarix üzrə fəlsəfə doktoru, dosent İlqar Niftəliyev, rəyçisi "Xalq qəzeti" redaksiyasıdır.

Nəşrdə "Xalq qəzeti"nin keçmiş "Kommunist" qəzetinin davamçısı kimi yaranması və fəaliyyəti araşdırılır, redaksiyanın strukturu, müxbir kadr hazırlığı, qəzetdə yaradıcılıq məsələləri işıqlandırılır. Kitabda qəzetin ərəb əlifbası ilə nəşr edildiyi 1919-1928-ci illər ətrafı tədqiq olunur.

Monoqrafiyadan Azərbaycan mətbuat tarixi ilə maraqlananlar yararlanırlar.

Aşqarlar Kimyası İnstitutunun doktorantının Portuqaliyada apardığı tədqiqatlar nüfuzlu nəşrdə

AMEA-nın akademik Ə.Quliyev adına Aşqarlar Kimyası İnstitutunun (AKİ) doktorantı İbadulla Mahmudovun Portuqaliyanın Lissabon Universitetində apardığı tədqiqatların bəzi mühüm nəticələri məqalə şəkildə elmi rəhbərləri k.e.d., dosent Əfsun Sucayev və k.ü.f.d., dosent Yusif Abdullayevlə birgə nüfuzlu "Acta Crystallographica Section E Crystallographic Communication" adlı xarici jurnalda dərc olunub.

Məqalə molekulda azot saxlayan yeni heterosiklik birləşmələrin sintezi, kristal quruluşu və səth analizində yeni yanaşmalara həsr olunub.

Xatırladaq ki, doktorant İ.Mahmudov Portuqaliyanın Lissabon Universitetində həmin elm mərkəzinin Azərbaycanlı olan tanınmış alimləri k.e.d. Kamran Mahmudov və k.ü.f.d. Atəş Qurbanovun rəhbərliyi altında 6 ay təcrübə keçib. Bu müddət ərzində o, pirazol, N-benzil-, N-allilnilin əsaslı fizioloji fəallığa malik birləşmələr və onların metal komplekslərinin sintezi, tədqiqi ilə bağlı elmi-təcrübi araşdırmalar aparıb. Əldə etdiyi nəticələrdən bəhs edən 2 məqalə impakt faktoru yüksək olan nüfuzlu xarici jurnalda çap olunub, 2 məqalə çapa göndərilib.

Azərbaycan elminin parlaq gələcəyi naminə

Dünya aparıcı elm mərkəzlərində çalışan tanınmış alimlərimizin potensialı akademik elmimizin prioritet istiqamətlər üzrə inkişafına yönəldilməlidir

Azərbaycan elminin dünya elminə inteqrasiyasına mane olan bir sıra problemlər vardır ki, onlardan ən başlıcası elmi tədqiqat müəssisələrində yüksəkixtisaslı kadr hazırlığı ilə bağlıdır. Başqa sözlə bu gün beynəlxalq standartlara tam cavab verən alim və mütəxəssis hazırlığı çox aşağı səviyyədədir. Bunun da obyektiv səbəbləri vardır.

nat təşkil edirdi.

Bu məqsədlə AMEA rəhbərliyinə ərizə ilə müraciət etdik. Lakin həmin ərizəyə cavab özünü çox gözlətmədən Akademiyanın elə o vaxt ki birinci şəxsinin "dərəkənari" ilə geri qayıtdı: "İnstitutun daxili imkanları ilə göndərilməsi tövsiyə olunur".

Məlumat üçün bildirim ki, elmi tədqiqat müəssisələrinə əsasən işçilərin əmək haqları, komunal xidmət haqları ayrılır. Dövlət sifarişləri yox, təsərrüfat müqavilələri əsasında görülən işlər görə ödənişlər də cüzi məbləğlərlə ifadə olunur. Bir sözlə institutun olmayan daxili imkanları ilə də bu "namümkünü" mümkün edə bilmədik. Amma hədəfimiz konkret, məqsədimiz aydın idi. Nə yolla olursa olsun doktorantı həmin elmi mərkəzə göndərməli idik. Çünki bu prosesdən qazanan dar çərçivədə doktorant İbadulla Mahmudov olsa da, gənliş mənada Azərbaycan elmi, konkret olaraq AMEA olacaqdı.

İbadullanın digər elmi rəhbəri k.ü.f.d., dosent Yusif Abdullayevlə uzun məsləhətləşmədən sonra özümüzün ABŞ Buffalo Universitetinin Kompüter Hesablama Mərkəzinə nəzərdə tutulan elmi ezamiyyətimizin üzərindən xətt çəkməli olduq və daxili imkanlar hesabına topladığımız pulu tələddüdd etmədən doktorantımızın hədəfinə çatmasına xərcləməyə qərar verdik və düşünürəm ki, düzgün addım da atdıq. Ona görə ki, çəkilən əziyyəti artıq öz bəhrəsini verib, gözləntilərimiz özünü doğruldub. Qısa müddətdə əldə olunan nəticələr ortadadır. Gənc doktorant ezamiyyət müddətində hər şeydən öncə zərif üzvi sintez sahəsində böyük təcrübə qazanıb, mənimsədiyi müasir sintez və fiziki-kimyəvi analiz üsulları ilə bağlı bilik bacarıqları hansı ki, bundan sonra məhz burada - Azərbaycanda magistr, doktorant hazırlığına sərf edəcək.

Eyni zamanda İ.Mahmudov ezamiyyət müddətində dünya kimyaçı alimlərin diqqətini cəlb edən müasir və aktual mövzuda apardığı tədqiqatlar nəticəsində tərkibində azot və kükürd atomları saxlayan yeni hetero halqalı birləşmələrin ədəbiyyatda məlum olmayan metal komplekslərini almış, onların mürəkkəb quruluşunu və yeniliyini müfəssəl şəkildə tədqiq və təsdiq etmiş, bir çox reaksiyaların mexanizminin kompüter-eksperimental tədqiqi, fizioloji xassələrinin - antioksidant, enzim-izoenzimlər üzərindəki inhibitor təsirləri ilə bağlı əldə etdiyi mühüm nəticələrin dünya elminə müəyyən töhfələr gətirəcəyini qabaqcadan təxmin etmək mümkündür. Çünki az zaman keçməsinə baxmayaraq əldə olunan nəticələrlə bağlı 2 məqalə "Web of Science", "Scopus" bazalarına daxil olan "Elsevier" və "Wiley" nəşriyyatına daxil olan yüksək impakt faktorlu "Journal Arabian Chemistry" (IF-6.212) və "Acta Crystallographica Section A"da (IF-2.29) dərc olunmuş, daha 2 məqalə isə hazırlanaraq başqa yüksək reytingli jurnallara çapa göndərilmişdir.

"Google Scholar" və "ResearchGate" elmmetrik bazalarının məlumatına görə ilk məqalə "Journal Arabian Chemistry" də yayımlandıqdan 2-3 ay keçməsinə baxmayaraq dünya alimləri tərəfindən 20-ə yaxın istinad edilmişdir.

Qeyd etdiyimiz fakt özlüyündə bu təcrübənin özünü doğrultduğunu və bundan sonra tənqirəlinmədən akademik elmimizin bütün başqa prioritet istiqamətləri üzrə də tətbiq olunmasını diqtə edir.

Məlum olduğu kimi dünyanın bir çox aparıcı elm mərkəzlərində elmin ən aktual və prioritet istiqamətləri üzrə tanınmış Azərbaycanlı alimlərimiz çalışır. ABŞ-da kompüter kimyası sahəsində Cəmaləddin Musayev, İngiltərədə molekulyar biologiya sahəsində Qərib Mürşüdoğ, Almaniya da riyaziyyatçı alim Məsud Əfəndiyev, Rusiyada bitki fiziologiyası sahəsində Süleyman Allahverdiyev, Portuqaliyada katalitik kimya sahəsində Kamran Mahmudov, Türkiyədə molekulyar biologiya, molekulyar biotexnologiya və biokimya sahəsində Tərlan Məmmədov və sair öz sözlərini təmsil edən ölkəmizi dünyada layiqincə təmsil edən bilim adamlarıdır. Niyə də onların mövcud potensialından Azərbaycan elminin parlaq gələcəyi naminə istifadə edilməsin? Düzdür, adlarını sadaladığım biooloq alimlərin imkanlarından AMEA Molekulyar Biologiya və Biotexnologiyalar İnstitutu müəyyən səviyyədə yararlanı bilər. Amma bu məqsədə uyğun sayılsa da, yetərli ola bilməz.

İlk növbədə xarici ölkələrdə çalışan tanınmış alimlərimizin iştirakı ilə "Azərbaycan elminin bu gün, sabah: problemlər və gələcək perspektivlər" mövzusunda geniş müzakirə təşkil etmək, onların təmsil etdiyi ölkənin təcrübəsini dinləmək və akademik elmimizin hansı ölkənin təcrübəsi əsasında inkişaf etdirməyin mümkün olduğunu müəyyənləşdirmək lazımdır.

Növbəti mərhələdə dəqiq və təbiət elmləri üzrə ixtisaslaşmış elmi müəssisələrimizdə müştərək beynəlxalq laboratoriyalar yaradılmalı və həmin laboratoriyaların işi bilavasitə xaricdəki aparıcı elm mərkəzlərində çalışan alimlərimizin elmi fəaliyyət sahələri ilə əlaqələndirilməlidir. Ən müasir cihaz və avadanlıqlarla təchiz edilmiş, elektron kitabxanalara, müasir beynəlxalq axtarış proqramlarına, bütün nüfuzlu elmmetrik bazalara, qlobal elmi şəbəkələrə çıxış imkanları olan həmin laboratoriyaların illik fəaliyyət planı müştərək beynəlxalq tədqiqatların mövzuları əsasında hazırlanmalı, o tədqiqatların yüksək səviyyədə yerinə yetirilməsi üçün əlavə maliyyələşmə, stimullaşdırma tədbirləri olmalı, fəaliyyəti hesabatlılıq, şəffafıq və məsuldarlıq kimi beynəlxalq prinsiplər əsasında qurulmalıdır. İldə iki dəfə beynəlxalq laboratoriyaların beynəlxalq meyarlara əsasən qiymətləndirilməsi aparılmalıdır.

Beynəlxalq laboratoriyalar üzrə magistratura və doktoranturaya qəbul olunan ən azı 2 gənc mütəxəssis minimum bir il müddətinə həmin alimin çalışdığı elm mərkəzinə beynəlxalq təcrübə keçməyə göndərilməlidir. Tam təcrübəni qazandıqdan sonra Azərbaycana geri qayıtması əsas şərtlərdən biri olmalıdır. Bundan əvvəlki təcrübədə xaricə təhsil almağa gedən bir çox alimlərimiz sonradan orada qalıb işləməyə qərar vermişdirlər. İndi qabaqcıl təcrübəni qazanan mütəxəssislərin ölkəmizdə olmasına daha çox ehtiyacımız vardır.

Başla düşürük ki, bütün bunlara bir anda nail olmaq çətindir. Lakin bir yerdən başlamaq lazımdır. Unutmayaq ki, Azərbaycanımızın elmsiz, elmin də Akademiyasız davamlı, hərtərəfli inkişafı mümkün deyil.

Əfsun SUCAYEV
AMEA Aşqarlar Kimyası
İnstitutunun icraçı direktoru,
kimya elmləri doktoru, dosent

Azərbaycan-Almaniya birgə ekspedisiyasının arxeoloji tədqiqatları davam edir

İyulun 16-da AMEA-nın Arxeologiya, Etnoqrafiya və Antropologiya İnstitutunun baş direktoru, professor Abbas Seyidov Almaniya Arxeologiya İnstitutu ilə bağlanmış müqaviləyə əsasən, birgə ekspedisiyanın Ağdam və Ağcabədi rayonları ərazisində apardığı arxeoloji qazıntı işləri ilə tanış olub.

Ekspedisiyanın məqsədi Qarabağ düzənliyində yerləşən - e.ə.VI-IV minilliklərə aid yaşayış məskənlərində müxtəlif elm sahələrinin köməyi ilə arxeoloji tədqiqatların aparılmasının səmərəliliyinə nail olmaqdır.

Baş direktor ilk olaraq Ağdam rayonunun Eyvazlı kəndi ərazisində 1984-1990-cı illərdə mərhum arxeoloq, AMEA-nın müxbir üzvü İdeal Nərimanovun tədqiq etdiyi Leylatəpə abidəsində bu gün müasir üsullarla aparılan arxeoloji qazıntı işləri ilə tanış olub.

Almaniya tərəfindən ekspedisiyanın rəhbəri Mark İserlis qazıntılar haqqında məlumat verib.

Azərbaycan tərəfdən isə ekspedisiyanın rəhbəri, t.ü.f.d., dosent Xəqani Alməmmədov bu il eyni mədəniyyətə aid 13 abidəyə baxış keçirildiyini, dronla çəkilmiş, topoqrafik işlər aparıldığını, 3D modellərinin hazırlandığını söyləyib.

İkinci baxış yeri Ağcabədi rayonunun Sarıcalı kəndi ərazisində yerləşən Canavartəpə abidəsi olub. Arxeoloji qazıntı işləri və maddi mədəniyyət nümunələri ilə yaxından tanış olan baş direktor arxeoloqlara işlərində uğurlar arzulayıb və onlarla fikir mübadiləsi aparıb.

Qeyd edək ki, hazırda tədqiqatlar davam edir.

UNESCO-nun "Mədəni özüniifadə müxtəlifliyinin qorunması və təşviqi haqqında" 2005-ci il Konvensiyası mövzusunda təlim kursu başa çatıb

Mədəniyyət Nazirliyinin sifarişi və dəstəyi ilə, Azərbaycan Respublikasının UNESCO yanında Daimi Nümayəndəliyi və Azərbaycan Yaradıcı Sənayələr Federasiyasının tərəfdaşlığı ilə "Global Kommunikasiyalar və İnnovasiyalar" şirkəti tərəfindən "İrsin idarə edilməsi bacarıqlarının inkişafı" təlim proqramı çərçivəsində növbəti, UNESCO-nun "Mədəni özüniifadə müxtəlifliyinin qorunması və təşviqi haqqında" 2005-ci il Konvensiyası mövzusunda başlanmış dörd moduldan ibarət təlim kursu başa çatıb.

Azərbaycan Yaradıcı Sənayələr Federasiyasının İdarə Heyətinin sədri, təlim proqramının rəhbəri Vasif Eyvazzadə dörd moduldan ibarət təlim kursunun ikinci günündə təqdim ediləcək mövzular və qonaq çıxışçıları barədə məlumat verib.

Türkiyənin "Geleneksel Sanatlar Derneğinin" rəhbəri Ahmet Akcan çıxış edərək rəhbəri olduğu dərnəyin tarixi, fəaliyyət istiqamətləri, həyata keçirdiyi layihələr, tərəfdaşları, beynəlxalq səviyyədə icra etdikləri təşəbbüsləri haqqında iştirakçılara məlumat verib. Çıxışında Türkiyədə mədəniyyət sahəsində idarəetmə və siyasətin həyata keçirilməsində dövlət-özəl, dövlət-vətəndaş cəmiyyəti tərəfdaşlığı nümunələrindən, ənənəvi sənətlərin qorunması və inkişafında milli səviyyədə aktiv fəaliyyət göstərən fondlar, dərnəklər, vətəndaş cəmiyyəti təşkilatları və üst qurum təşkilatlarının fəaliyyətlərindən bəhs edib. O, həmçinin Azərbaycanda fəaliyyət göstərən mədəni müəssisə və təşkilatların Türkiyə tərəfdaşları ilə fəal iş birliyinə dəvət edib.

Təlim kursunda Mədəniyyət Nazirliyi və onun tabeliyində fəaliyyət göstərən müəssisələrin, AMEA-nın Rəyasət Heyəti aparatının və Akademiyanın müvafiq institutlarının, digər dövlət qurumlarının, yaradıcı ittifaq və birliklərin nümayəndələri iştirak ediblər.

Şuşa səfəri təəssüratı

2022-ci il iyun ayı - "Buraxılış günü" əslində mənim üçün bu müdrik, ixtiyar, uca, qoca dağ zirvəsinə -Şuşaya hesabat günüm idi.

Strateji Araşdırmalar və Dövlət Müdafiəsinin İdarəetməsində akademik təhsildə Azərbaycanın beynəlxalq əlaqələri, müdafiənin strategiyası və planlaşdırması, respublikanın təhlükəsizliyi ilə bağlı hərbi-strateji, iqtisadiyyatımızın inkişaf strategiyası və dünya iqtisadiyyatına inteqrasiyası, sosial-mədəni və milli təhlükəsizliyimizi, hərbi-iqtisadi və hərbi-siyasi məsələlərin öyrədilməsi biz dinləyiciləri daha da təkmilləşirdi.

Otuz ilə yaxın davam edən erməni işğalına son qoymaq üçün "Dəmir yumruq" olub silahımızla da döyüşdük, qələmimizlə də. Daha şəxsiyyət Heydər Əliyevin və Azərbaycan Respublikasının möhtərəm Prezidenti, Silahlı Qüvvələrin Ali Baş Komandanı, cənab İlham Əliyevin müdrik zəngin ideya-nəzəri irsinə və məzmunlu, bənzərsiz, praktik fəaliyyətlərinə həsr etdiyim, Strateji Araşdırmalar və Dövlət Müdafiəsinin İdarəetmə Akademik təhsilində ərsəyə gətirdiyim "Ali Baş Komandan İlham Əliyevin Dövlət Müdafiə Siyasətində inkişafın Azərbaycan modeli" kitabı oxucular üçün faydalı və əhəmiyyətli olacaqdır.

Zəngin dövlətçilik ənənələrinə malik olan Azərbaycan XX əsrin sonlarında yenidən müstəqillik əldə etdi. Heydər Əliyev Azərbaycanı dünya xəritəsindən silinməkdən, keçmişdə olduğu kimi xanlıqlara bölünməkdən, bütövlükdə məhv olmaqdan qurtardı. Çox qısa bir müddətdə vətəndaş müharibəsinin alovları söndürüldü, ölkədəki silahlı dəstələr ləğv edildi.

Azərbaycan dövlətinin müstəqillik əldə etdikdən sonra qarşısında duran ən vacib məsələ ölkənin ərazi bütövlüyünü, toxunulmazlığını təmin etmək üçün Silahlı Qüvvələri yenidən təşkil etmək olmuşdur. Azərbaycanda Silahlı Qüvvələrin Hərbi Akademiyası, Heydər Əliyev adına Azərbaycan Ali Hərbi Məktəbi, Dənizçilik, Təyyarçilik məktəbləri, Təlim-Tədris Mərkəzi, Hərbi Litseyləri fəaliyyət göstərən ölkədə hərbi kadrların hazırlığında mühüm rol oynadı.

Heydər Əliyev elə bir siyasi kursun əsasını qoydu ki, bu kurs Azərbaycan durduqca məmləkətimizin dövlətçilik konsepsiyası kimi yaşayacaq. Heydər Əliyev Azərbaycana layiqli davamçı, qüdrətli sərkərdə bəxş etdi.

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev hələ 2003-cü ildə, öz səlahiyyətlərinə başladığı dövrdə heç vaxt torpaqlarımızın itirilməsi ilə barışmayacağı, Ermənistanla aparılan danışıqların nəticə verməyəcəyi təqdirdə,

Azərbaycanın ərazi bütövlüyünün bərpası üçün digər zəruri vasitələrdən, konkret desək, hərbi yoldan istifadə olunması məsələsinin müzakirəyə çıxarılacağı açıq şəkildə bəyan etmişdi.

Prezident İlham Əliyevin Azərbaycan Respublikasının müdafiə qüdrətinin artırılması istiqamətində ardıcıl olaraq həyata keçirdiyi davamlı və məqsədyönlü siyasət ən mühüm hadisələrindəndir. Ali Baş Komandan Prezident İlham Əliyevin uğurlu siyasəti nəticəsində hərbi qulluqçuların hazırlanması, ordunun ən qabaqcıl ölkələrinin istehsalı olan müasir hərbi texnikalar ilə gücləndirilməsi, müxtəlif ölkələrlə hərbi əməkdaşlığa dair sənədlər imzalanması, Beynəlxalq reytinglərə görə, Azərbaycanın Silahlı Qüvvələri bu gün dünyada ən güclü ordu sırasında yer tutmuşdur. Bu gün Azərbaycan ordusu regionun ən qüdrətli və intizamlı ordusudur.

2020-ci ildə Azərbaycan Respublikası Silahlı Qüvvələrinin Ali Baş Komandanı İlham Əliyevin "Qarabağ Azərbaycandır və nida" şüarı ilə, "dəmir" iradəsi və qətiyyətli qalibiyyətinə Ermənistan tab gətirə bilməyərək məğlub oldu. Ali Baş Komandan kimi ölkə başçısı İlham Əliyev möhtəşəm qələbəmizin əsas memarı kimi tarix yazdı.

Ali Baş Komandan İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə Azərbaycan Ordusu tərəfindən bütün Qarabağ, o cümlədən tarixi, mədəni və strateji əhəmiyyətə malik Şuşa şəhəri də işğalçılardan böyük hərbi qələbə ilə azad edildi. Prezident İlham Əliyevin bu il yanvarın 5-də imzaladığı Sərəncama əsasən, Azərbaycan Respublikasında 2022-ci ilin "Şuşa ili" elan edilməsi Qarabağın tacı olan Şuşa xalqımız üçün müqəddəs və əziz məkan olduğu mühüm əhəmiyyət kəsb edir. Şuşa qalası uzun illər boyu Azərbaycanın Qarabağ xanlığının paytaxtı olmuşdur. Qarabağ xanı Pənahəli xan Şuşanı paytaxt elan edib möhkəmləndirmiş, Qala-şəhərə çevirmişdi.

İşğala qədər Şuşada memarlıq abidəsi sayılan 850-dən çox yaşayış binası və 300-dək mədəni və tarixi abidə var idi. Bunların içərisində son tunc və ilk dəmir dövrü abidəsi sayılan daş dövrü abidəsi olan Şuşa mağara düşərgəsi, XVIII əsrə Şuşa qalasının divarları, Pənah xanın sarayı və kitabxanası, Xan sarayı və karvansara, M.P.Vaqifin mədrəsəsi və türbəsi, Mehmandarovların malikanə kompleksi, Gövhər ağa məscidi, Xurşidbanu Natəvanın evi və bulağı, Üzeyir bəy Hacıbəylinin, Bülbülün ev-muzeyləri, Xan Şuşinskiyin, Realni məktəbinin binası, Qız məktəbi, İsa bulağı və s. 30 illik işğal dövründə tamamilə sökülüb-dağıdılsa da bu gün əzmlə qurulub-yaradılan, bərpa olunan tarixi mədəniyyət nümunələrimizdir.

Şuşa haqqında öz fikirlərimi bildirərək könlümdən bir ilqım, bir səhər mehi kimi bu misra keçdi: Şuşadan başlanır vətən! Bu sözün məsuliyyətini, siqletini, mənə yükünü, fikir dartımını duyub dərk etdiyimdəndir ki, mən onu fəxr etdiyim, qürur duyduğum Ali Baş Komandan İlham Əliyevin tarixi qələbə ilə qaytardığı danılmaz həqiqətimiz Şuşaya ünvanlayıram.

Salam, əziz Şuşam! Yuxu deyildi, yolumuz şərəf yolu Şuşaya idi. Çox həyəcanlı idim. Həyatımda olmadığım qədər çox xoşbəxt idim. Körpə fidan kimi doğulan, oddan-aldovdan keçən, azad, hür, xoşbəxt, bəxtəvər günlərinə qovuşan, illər uzun könlümdə oxşadığım, arzularımın beşiyi doğma, əziz Şuşaya görüşə gəldim. Şuşa şəhərini gəzdikdə şəhər füsunkarlığı ilə göz oxşayanlığının bir daha canlı şahidi oldum.

Şuşa tarixinin misli görünməyən qəhrəmanlığına şahidlik edən qala. Bu qalanı biz tikmişik, bizim izimiz var və həmişə də belə olacaq. Zirvəyə Şuşaya doğru xalxdıqca igidliklərimizin qələbə üçün çətin yollardan keçdiyi, qayalara dirmaşaraq əlbəyaxa döyüşmələri sanki göz önümdə idi.

Dağlar qoynunda yerləşən, ənənələrimizin qılınc oynadıb mürd-mərdənə döyüşlərə sinə gərdiyi məkan Cıdır düzündün ətrafındakı sal qayaların, yaşıl örtüklü dağların, günəşin qızıl şüalarına bürünmüş zümrüd meşələrin gözəlliyini təsvir etməyə söz yetmir.

Molla Pənah Vaqifin büstü çıxır qarşımıza. Bülbülün ev muzeyini axtara-axtara küçələri gəzərkən, qarşımıza evlər, daş küçələrdəki köhnə heyətlər, onların üzərində əsgərlər tərəfindən yazılan tarixi sözlər çıxırdı.

Dahi sənətkar Bülbülün bərpa olunmuş ev muzeyinin heyətində Bülbülün büstü qoyulmuş, heyəti gülcüçəklə bəzənmişdi və burada 1871-ci ildə əkilmiş ucaboy tut ağacı məni heyran etdi. Yağı tapdağından xilas olmuş Şuşada içilən su, Şuşa torpağının, qızılgüllərinin ətrindən gələn Şuşanın havası, Şuşa şəhərindəki ev-muzeyində aparılacaq işlərlə tanışlıq, həmçinin dağıdılmış heykəllərin, Gövhər Ağa məscidinin bərpa olunması insana yaşamaq hissi gücü verir.

Sonda yazımı Ali Baş Komandan İlham Əliyevin sözləri ilə bitirmək istədim: "Biz Şuşaya qayıtmışıq! Biz bu tarixi qələbəni döyüş meydanında qazandıq. Biz buraya qalib kimi gəlmişik, bayrağı da qaldırmışıq, azad edilmiş bütün torpaqlarda Azərbaycan bayrağı dalğalanır. Azərbaycan xalqı Şuşada bundan sonra bədi yaşayacaqdır. Xarıbülbül çiçəkləri çəmənləri bəzəyəcək, Şuşa dünyanın ən gözəl şəhərinə, Cıdır düzü isə ən şöhrətli məkanına çevriləcək. Azərbaycan Silahlı Qüvvələrinin tarixi Zəfəri bizim tariximizdə əbədi qalacaq. Biz müzəffər xalq kimi, qalib dövlət kimi bundan sonra əbədi yaşayacağıq".

Günel MƏLİKLİ

AMEA Fəlsəfə və Sosiologiya İnstitutunun şöbə müdiri, siyasi elmlər üzrə fəlsəfə doktoru, dosent

Elm Tarixi İnstitutunun əməkdaşları mədəniyyətimizin incisi Şuşaya səfər ediblər

AMEA-nın Elm Tarixi İnstitutunun (ETİ) əməkdaşları Şuşa şəhəri Dövlət Qorugü İdarəsinin dəstəyi ilə Şuşaya səfər ediblər.

Səfər çərçivəsində Cıdır düzü, Qala divarları, Gəncə qapısı, Molla Pənah Vaqifin türbəsi, Bülbülün ev muzeyi və bir sıra tarixi-mədəni abidələr, Xurşidbanu Natəvanın, Üzeyir Hacıbəylinin və Bülbülün büstləri ziyarət edilib.

Şuşada aparılan quruculuq işləri, həmçinin məşhur Gövhər Ağa Məscidinin və digər tikililərin bərpa-rekonstruksiya işləri ilə tanış olan institut əməkdaşları elm və mədəniyyət mərkəzi olan şəhərin tarixi məkanlarında xüsusi qeydlər, foto və videosənədlər əldə edərək gələcək tədqiqatları üçün maraqlı materiallar toplayıblar.

Şəhərin ekskursiyasından sonra Cıdır düzündə toplaşan ziyarətçilər öz təəssüratlarını bölüşüblər. Çıxış edənlər 30 il müddətində şəhərin işğal altında qalmasının hər bir azərbaycanlı üçün böyük kədər və ağır olduğunu, nəhayət Vətən müharibəsi nəticəsində Ali Baş Komandanın başçılığı ilə şanlı Azərbaycan Ordusunun bu üzgünlüyə son qoyduğunu deyiblər. Bu böyük qələbəyə görə şəhidlərə, qazilərə borclu olduğumuz bildirilib və torpaqlarımızın azad edilməsi uğrunda canından keçənlərin ruhu sayğı ilə yad edilib.

Qeyd edək ki, səfər zamanı yeni istifadəyə verilmiş Füzuli Hava Limanı da ziyarət edilib, həmçinin yol boyunca işğaldan azad edilmiş ərazilərdə erməni vəhşiliyinin qurbanı olan kəndlər, dağıdılmış məzarlıqlar lentə alınıb.

Məlumat üçün bildirik ki, Elm Tarixi İnstitutu "Şuşa ili" çərçivəsində şəhərin 270 illiyinə həsr olunan "Azərbaycanın elm və mədəniyyət mərkəzi - Şuşa" mövzusunda beynəlxalq elmi konfrans keçirib. Bundan əlavə, institutda il çərçivəsində "Azərbaycan mühacirəti tarixində Şuşanın görkəmli şəxsiyyətləri" kitabı və şəhərin görkəmli şəxsiyyətlərinə həsr olunmuş xüsusi toplu nəşr edilib.

"Atropat-2350" mövzusunda respublika elmi konfransı keçiriləcək

22 dekabr 2022-ci il tarixində AMEA-nın A.A.Bakıxanov adına Tarix İnstitutunun Qədim tarix şöbəsinin təşkilatçılığı ilə "Atropat-2350" mövzusunda respublika elmi konfransı keçiriləcək.

Konfransa göndərilən tezislərin həcmi 300 sözdən artıq olmamalı, elektron variantı 25 noyabr 2022-ci il tarixinə kimi təşkilat komitəsinə, nailamamed@mail.ru e-poçt ünvanına göndərilməlidir.

Tezislərə dair tələblər:

- Tezisin mətni Microsoft Word Times New Roman şrifti ilə yığılmalı, şriftin ölçüsü 14, sətirlərarası interval 1,5, sol tərəfdən məsafə 3 sm, sağdan 1 sm, yuxarı və aşağıdan isə 2 sm olmalıdır;

- Tezisin adının üstündə sağda müəllifin adı və soyadı, altında isə çalışdığı müəssisənin, təşkilatın və şəhərin adı, elmi dərəcəsi və elmi adı qeyd olunmalıdır.

Tələblərə cavab verməyən tezislər dərc olunmayacaq. Daha ətraflı məlumat üçün Təşkilat komitəsinə müraciət etmək olar.

Ünvan: Bakı şəhəri, H.Cavid pr., 115 (AMEA-nın Əsas binası, Tarix İnstitutu, 6-cı mərtəbə, 602 sayılı otaq)

Redaksiya heyəti:

Arif Həşimov, İsa Həbibbəyli, Dilqəm Tağıyev, İbrahim Quliyev, Nərgiz Paşayeva, Rasim Əliquliyev, Tofiq Nağıyev, İradə Hüseynova, Gövhər Baxşəliyeva, Cəmil Əliyev, Adil Qəribov, Fikrət Əliyev, İsmayıl Hacıyev, Fuad Əliyev

Baş redaktor: Ağahüseyn Şükürov

Ünvan: AZ 1001, Bakı, İstiqlaliyyət küçəsi 30.
Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının Rəyasət Heyəti
e-mail: elm.nauka.gazet@gmail.com

Qəzet "Elm" qəzetinin redaksiyasında yığılır və "CBS" nəşriyyatında çap olunur.

Tiraj: 2000

На языке урду

Отметим, что в рамках международной конференции, которая завершилась в Центральной научной библиотеке НАНА, был открыт стенд, посвященный Пакистану, состоялась презентация "Избранных произведений" известного пакистанского поэта и философа Мухаммеда Игбала, а также специального выпуска журнала Союза писателей Азербайджана "Мировая литература", посвященного пакистанской литературе, были организованы поездки в Губинский мемориальный комплекс геноцида и ряд других музеев республики.

Что касается литературных связей между странами, сотрудниками Института литературы были переведены на азербайджанский язык "Избранные произведения" Мухаммеда Игбала и подготовлена посвященная классике монография, а в Пакистане на языке урду были изданы произведения гениального азербайджанского поэта и мыслителя Низами Гянджеви.

О своей готовности проводить совместные с азербайджанскими коллегами исследования заявили в своих выступлениях глава делегации ЛГКУ, заведующая университетской кафедрой языка урду профессор Саима Ирам и доцент кафедры Алмаз Ханум, заведующий кафедрой арабоведения и исламоведения доктор наук Хафиз Мухаммед Найем, доцент кафедры персидского языка доктор наук Бабар Насем Асси и приглашенный докладчик кафедры языка урду Мухаммед Хаммад Ниязи. Ученые отметили, что знакомы со многими произведениями выдающегося азербайджанского поэта Низами Гянджеви, в скором времени книги классика будут переведены и изданы на языке урду.

Затем гости посетили Национальный музей истории Азербайджана НАНА.

Сотрудничество с узбекскими учеными - еще один вектор международного научного взаимодействия и взаимообмена.

Так, недавно в Институте литературы состоялась сессия Отделения гуманитарных наук, посвященная развитию научных связей между двумя странами. На ней, в частности, обсуждались итоги визита Президента Азербайджанской Республики Ильхама Алиева в Узбекистан и начало нового этапа развития научных связей.

Развивать усиленными темпами

Открыв мероприятие, академик Иса Габибейли сообщил, что ежегодно в институтах НАНА проводятся конференции и издаются книги, посвященные азербайджано-узбекским отношениям (самая последняя из них - "Государственный визит Президента Азербайджанской Республики Ильхама Алиева в Узбекистан в июне 2022 года), подписанные в рамках поездки документы, организованные на высшем уровне церемонии приветствия и заложившие основу абсолютно нового исторического этапа развития связей между двумя странами. "Всесторонние взаимоотношения между Азербайджаном и Узбекистаном, - отметил вице-президент, - уходящие своими корнями вглубь веков и получившие еще большее развитие в период президентства общенационального лидера Гейдара Алиева, будут развиваться еще более усиленными темпами благодаря соглашениям, достигнутым в ходе визита Президента Ильхама Алиева в Узбекистан.

(продолжение на стр. 11)

Основа нового исторического этапа

Международное сотрудничество НАНА - один из главных приоритетов

Второй месяц лета, когда многие учреждения либо в отпусках, либо перешли на летний (не особо активный) режим, Национальная академия наук не сбавляет темпов. Красноречивое тому свидетельство - встречи с зарубежными партнерами: международное сотрудничество всегда было приоритетом НАНА.

Недавно Институт физики, которым руководит исполняющий обязанности президента главного научного ведомства страны академик Ариф Гашимов посетили представители известного итальянского издательского дома Sandro Teti Editore - руководитель Сандро Тети, профессор Лаура Перетти и Валерио Ферранди. В ходе встречи с руководством академии были обсуждены научные связи между Азербайджаном и Италией.

А после обсуждения важных теоретических вопросов гости ознакомились с лабораториями института, где их подробно проинформировали об исследованиях.

Весомая лепта

А несколькими днями ранее академик Гашимов встретился с группой ученых Лахорского государственного колледжа-университета, которые приехали в нашу страну для участия в международной конференции "Азербайджано-пакистанские научные и литературные связи".

Приветствуя пакистанских гостей, и.о.главы НАНА подчеркнул, что Пакистан всегда был дружественной по отношению к Азербайджану страной, после обретения нашей республикой независимости взаимоотношения между двумя странами укрепились еще больше, ведь Пакистан был одним из первых государств, признавших независимость Азербайджана.

Напомним, что в январе текущего года между Национальной академией наук Азербайджана и Лахорским государственным колледжем-университетом (ЛГКУ) был подписан Меморандум о взаимопонимании, он отметил, что за истекший период при участии сторон состоялось несколько онлайн-встреч и сердечно поблагодарил руководство университета за заботу и внимание, оказанное двум докторантам НАНА, которые проходили практику в ЛГКУ. Подчеркнув значимость проведения международной конференции "Азербайджано-пакистанские научные и литературные связи", которая проходила в Баку четыре дня (с 15 по 18 июля) при организационной поддержке академического Института литературы (ИЛ), академик Гашимов выразил мнение, что мероприятие внесет весомую лепту в развитие и укрепление научных, литературных и культурных связей между двумя странами.

Затем выступил вице-президент НАНА, гендиректор ИЛ академик Иса Габибейли, который отметил, что долгие годы между Азербайджаном и Пакистаном существуют сильные экономические, политические, научные и культурные связи, и добавил, что в институтах НАНА побывали в научных командировках различные делегации из Пакистана, а вот делегация Лахорского государственного колледжа-университета приехала в Азербайджан впервые. "Уверены, что этот визит сыграет важную роль в реализации мероприятий, предусмотренных в Меморандуме о взаимопонимании, подписанном между сторонами", - сказал академик Габибейли и поделился своими воспоминаниями о поездках в Пакистан в разные годы. Он также проинформировал присутствующих, что в 2004 году в Исламабаде увидела свет его книга о Джахиле Мамедгулузаде, в Пакистане на английском языке были также изданы произведения ста азербайджанских поэтов.

Всегда впереди времени

стр. 10 ⇨

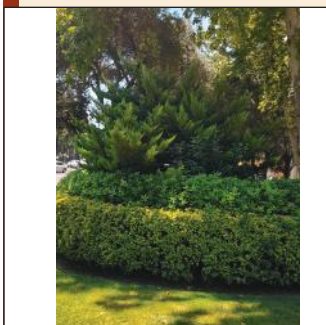
Реальный индикатор развития

стр. 11 ⇨

Обсудить теорию и практику

стр. 11 ⇨

Авраамово дерево в условиях Абшерона

стр. 12 ⇨

Всегда впереди времени

Миссия Гейдара Алиева была великой спасительной миссией

Профессор кафедры конституционно-го и международного права и общественно-правовых дисциплин Киевского института интеллектуальной собственности и права, член Ученого совета Национального университета "Одесская юридическая академия" профессор Ариф Гулиев живет в Киеве двадцать лет.

На протяжении многих лет ученый является председателем общественной организации "Совет ученых Азербайджана", способствуя развитию азербайджано-украинских научных и дипломатических отношений. К заслугам ученого эксперты относят его работы в области института президентства в борьбе с международным терроризмом (сравнительно-правовой анализ законодательства Украины и Азербайджана), научные исследования по комплексному изучению механизма международно-правового регулирования борьбы с терроризмом, открытию национальных особенностей и характерных свойств модели активизации института президентства в борьбе с терроризмом.

Недавно он побывал на родине, принял участие в проведении круглого стола в Институте философии и социологии НАНА, после чего ответил на вопросы корреспондента нашей газеты, поделился своими мыслями о непреходящей роли выдающегося политика современности - общенационального лидера Азербайджана Гейдара Алиева.

"Я глубоко осознаю степень ответственности"

- Такие люди, как Гейдар Алиев появляются раз в столетие...

- ...и приходят в самое тяжелое время, именно тогда, когда в них особенно нуждаются. Народ не забывает своих лидеров и героев, чья жизнь была посвящена великому служению родине, стране, народу. С именем великого политика было связано решение практически всех проблем, реализация судьбоносных для страны идей. Признанный еще при жизни общенациональным лидером азербайджанского народа, он и после своего физического ухода не утратил народного признания и любви, став для каждого азербайджанца идеалом не только как талантливый руководитель, но и как глубоко гармоничная, цельная, всесторонне развитая личность. Покорение им вершины лидерства стало возможным благодаря его способности играть решающую роль в самые тяжелые и сложные моменты в судьбе страны и народа, без промедления претворяя в жизнь спасительную миссию, направляя государство и нацию по верному пути.

Но помимо этого Гейдар Алиев был неутомимым трудолюбивым, его работа над собой продолжалась всю жизнь, и всю жизнь развивались данные ему от Бога таланты и стремление познавать новое, быть всегда впереди времени. Находясь у власти, Гейдар Алиев сыграл судьбоносную роль в жизни своего народа. Это были самые яркие и содержательные страницы в летописи Азербайджана, который сегодня изменился до неузнаваемости. За короткий отрезок времени страна прошла путь развития, равный веку.

- Неоспоримый факт, что великий государственный деятель видел свою страну на 20-30 лет вперед.

- Совершенно верно. Большое стратегическое значение имели заложенные им в то время проекты экономического и социального развития страны. Гейдар Алиев эффективно использовал принципы управления и старался обеспечить развитие Азербайджана. Это заложило мощную основу его дальнейшего успешного развития в качестве лидера независимого государства.

В начале 90-х годов, после развала Советского Союза, Азербайджан находился на грани распада и гражданской войны. Агрессия Армении против азербайджанского народа приобрела широкий масштаб. Кризис в экономике, политике и других сферах стал серьезным испытанием. В такое трудное время из-за неопытности и отсутствия профессионализма находившегося тогда у власти руководства страна оказалась в неуправляемой ситуации. Этот период был для Азербайджана решающим: или он станет независимым государством, или же расколется и будет уничтожен в результате внутренних раздоров и подрывной деятельности сепаратистских сил. Перед Азербайджаном стоял выбор: "быть или не быть", но в этот критический момент азербайджанский народ продемонстрировал свою мудрость, призвав на помощь выдающегося политического деятеля Гейдара Алиева. В октябре 1993 года народ избрал его своим Президентом. И он каждым своим шагом, каждым поступком подтвердил свои слова, сказанные 10 октября 1993 года на церемонии инаугурации: "Азербайджанский народ переживает самый сложный, трагический период своей истории. Я глубоко осознаю степень ответственности, кото-

Нефтяные контракты и установление внутри страны стабильности и спокойствия, проведение экономических реформ и подъем культуры, наконец, прекращение огня в войне с Арменией в зоне Карабаха - это и были первые успехи азербайджанской дипломатии по урегулированию конфликта, все это результат величия слова и дела Гейдара Алиева.

Общенациональный лидер стремился к мирному и справедливому урегулированию конфликта, он говорил, что дипломатия - не поле битвы, здесь нужно проявлять не агрессивность, а доброжелательность и доверие к оппоненту, не отдаваться стихии страстей, а проявлять мудрость и терпение, не быть инструментом в руках политиков, а проявлять волю и стойкость в проведении самостоятельного политического курса. Такие подходы азербайджанского лидера к проблеме и сегодня стоят как первоочередные задачи на повестке дня азербайджанской дипломатии - выработать наиболее оптимальную модель развития процессов по урегулированию конфликта и, в конечном счете, приблизить перспективы мира во всех горячих точках Южного Кавказа.

В 1999 году Совет директоров Кембриджского международного биографи-

Самым мощным алиевским оружием было умение разговаривать с народом так, что каждый гражданин воспринимал сказанное как обращение лично к нему

рая возложена на меня в это сложное время, и хочу заверить, что всей своей деятельностью, всей своей жизнью постараюсь оправдать высокое доверие и надежды народа".

Выработать оптимальную модель

- Ариф муаллим, прежде чем мы коснемся дипломатического таланта Гейдара Алиева, поделитесь, пожалуйста, информацией об этой сфере научной деятельности, которой вы занимаетесь на протяжении многих лет.

- Действительно, сфера моих научных интересов связана, в том числе, и с вопросами международных отношений, развитием международного права и права внешних сношений, дипломатической и консульской деятельности. В моих научных поисках есть место таким проблемам современности, как этнонациональные конфликты, сближение культур и цивилизаций, роль института президентства в формировании демократического общества, а также другим вопросам, волнующим социум.

Символ беззаветного служения

- Дипломатия, юридическая и политическая культура государственного правления укрепляет развитие государства. Известно, что дружеские и партнерские отношения между Азербайджаном и Украиной сложились гораздо раньше официального установления дипломатических отношений между Киевом и Баку.

- Это правда, приведу несколько фактов, подтверждающих это. В бытность свою в высшем руководстве советского правительства Гейдар Алиев сделал очень многое для Украины. В конце 80-х годов в бывшем Советском Союзе возник очередной "великий проект" о соединении Дуная с Днестром. Но это было чревато крупной экологической катастрофой не только для Украины, но и всей Европы. Тогдашний премьер-министр Украины В. Фокин, не найдя поддержки в Москве, обратился за помощью прямо к Гейдару Алиеву, который сумел убедить авторов отказаться от этого проекта. Кроме того, за помощью к Гейдару Алиеву в связи с благоустройством культурных заведений Украины обратился и экс-вице премьер министра М.А.Орлик. В результате именно благодаря заботе великого государственного деятеля Киевская национальная филармония сегодня так отлично выглядит - были вовремя изысканы необходимые средства на ее реставрацию. Также при содействии Гейдара Алиева были построены и сданы в эксплуатацию завод "Оболонь" и фабрика детского питания. Трудно переоценить и его роль в строительстве киевского метрополитена.

В Украине всегда с глубоким почтением относились к нему как к выдающемуся государственному деятелю. Его заслуги отмечены высшей наградой украинского государства - орденом Ярослава Мудрого. Гейдар Алиев удостоен звания Почетного гражданина города Киева, Почетного доктора Национальной академии государственного управления при Президенте Украины, его именем назван парк в Киеве возле азербайджанского посольства. Помню, во время его открытия в июне 2004 года тогдашний Президент Украины Леонид Кучма сказал: "Наши азербайджанские гости, несомненно, знают, что Гейдар переводится с древнетюркского как всадник, скачущий впереди. Это гордое имя полностью отвечает духу, энергичности и целеустремленности незабываемого Гейдара Алиевича Алиева. В его характере, его стиле работы органично сочетались основательность и прагматичность - с одной стороны, и нетерпимость ко всему отжившему и рутинному - с другой. Он был политиком-реалистом.

Жизнь Гейдара Алиевича стала символом беззаветного служения своему народу. Весь свой талант организатора и дар дипломата он направлял на то, чтобы независимый Азербайджан достиг новых, невиданных в своем развитии высот".

- Вам лично доводилось встречаться с этим великим человеком?

- Много раз, и я этим безмерно горжусь. Именно Гейдар Алиев утвердил мою кандидатуру и дал добро на учебу в Бакинской партшколе, рекомендовал мою кандидатуру на должность дипломатического сотрудника в Министерство иностранных дел. Поэтому я считаю себя его учеником.

Особую роль в формировании дружбы, взаимного уважения и поддержки между Украиной и Азербайджаном сыграло то, что Гейдар Алиев лично уделял неустанный внимание развитию стратегического партнерства между нашими странами, всегда был верным другом Украины.

Его миссия была великой спасительной миссией. Поэтому его великие дела, созданное им государство, светлые идеи будут жить вечно.

Галия АЛИЕВА

Основа нового исторического этапа

Международное сотрудничество НАНА - один из главных приоритетов

(начало на стр. 9)

Гостеприимство, проявленное во время государственного визита Президентом Республики Узбекистан Шавкатом Мирзиёевым, открытие в Узбекистане парка, улицы имени великого лидера Гейдара Алиева и его барельефа, - все это является наглядным свидетельством уважения и почтения современного государства Узбекистан по отношению к Президенту Азербайджана и азербайджанскому народу. В то же время, возведение в Баку памятника Алишеру Навои, а в Ташкенте - памятника Низами Гянджеви, проведение нами ежегодных совместных мероприятий свидетельствует о том, что это братство опирается на исторические корни, достигнув в настоящее время высокого уровня".

По мнению экспертов, научное сотрудничество занимает особое место в системе налаженных связей, а подписание и.о. президента НАНА академиком Арифом Гашимовым и президентом Академии наук Узбекистана, академиком Бехзодом Юлдашевым Меморандума о взаимопонимании по научно-сотрудничеству будет способствовать более интенсивному развитию научных связей между академиями наук обеих стран - этот меморандум является первым документом, подписанным в данной сфере в период независимости.

По мнению академика Габибейли, проведенная в Хиве встреча глав двух государств обладает особой исторической значимостью: Шавкат Мирзиёев преподнес в дар Ильхаму Алиеву рукопись Мухаммеда Физули, в Фонде рукописей Азербайджана хранятся ценные рукописи Алишера Навои.

Традиции и перспективы, достижения и задачи

"Считаю, что одной из главных задач, стоящих перед нами, является подготовка азербайджанского каталога Алишера Навои и издание хранящихся в Баку рукописей. Связи между Азербайджаном и Узбекистаном достигли стратегического уровня, и наш долг - развивать эти связи еще больше, опираясь на достигнутые президентами обеих стран соглашения".

Отметим, что в Институте литературы функционирует Центр Алишера Навои, и одна из главных задач, как ее определили для себя ученые-филологи - более системно и глубже изучить связи между Алишером Навои и азербайджанской литературой, и шире - Алишером Навои и тюркским миром. "Кроме того, азербайджанский народ никогда не забудет, что в самые сложные годы независимости Узбекистан не дал согласия на открытие посольства Армении в республике.

И сегодня в Ташкенте нет посольства Армении, что ясно свидетельствует об отношении политического руководства Узбекистана к Азербайджану. Мероприятия, осуществляемые сегодня нашими президентами, демонстрируемая ими позиция привели к развитию дружеских взаимосвязей между двумя странами на наивысшем уровне", - резюмировал академик.

В выступлении Чрезвычайного и Полномочного посла Республики Узбекистан в Азербайджане Бахрома Ашрафханова прозвучала мысль о том, что визит азербайджанского президента в Узбекистан положил начало новому этапу развития научных связей между странами. "Произошло историческое событие, - подчеркнул узбекский дипломат, - в ходе государственного визита были подписаны порядка двадцати документов, охватывающих различные сферы во взаимоотношениях между двумя государствами. Все это очень важно. Следует особо подчеркнуть документы, подписанные в области культуры и науки. В дальнейшем сотрудничество будет еще более интенсивным".

Завершилась сессия обсуждения докладов генеральных директоров институтов рукописей имени Мухаммеда Физули академика Теймура Керимли ("Изучение и издание рукописей Узбекистана в Азербайджане: прошлое, настоящее и будущее"), архитектуры и искусств член-корреспондента НАНА Эртегина Саламзаде ("Взаимосвязи между Азербайджаном и Узбекистаном в области искусства: традиции и перспективы"), языковедения имени Насими профессора Надира Мамедли ("Исследования в Азербайджане по изучению узбекского языка и дальнейшие перспективы"), заведующей отделом азербайджано-туркмено-узбекских литературных связей Института литературы доктора филологических наук Алмаз Ульви ("Азербайджанское наведение: достижения и задачи").

Реальный индикатор развития

Сотрудничество между азербайджанскими и южно-корейскими учеными охватывает различные сферы

Международный симпозиум "Четвертая промышленная революция: новые гуманитарные вызовы в Корее и Азербайджане", который состоялся в рамках III Корейско-Азербайджанского гуманитарного форума был организован сразу несколькими научно-образовательными структурами.

В подготовке мероприятия приняли участие Институт литературы НАНА, Посольство Республики Южная Корея в Азербайджане и Институт евразийских тюркологических исследований Корейского женского университета Тондук.

По словам открывшего мероприятие вице-президента НАНА, гендиректора Института литературы, академика Исы Габибейли, подобные мероприятия являются вкладом в развитие литературных и культурных связей между двумя странами, а многогранные отношения между Азербайджаном и Южной Кореей, начавшиеся после обретения нашей республикой независимости, за короткое время прошли большой путь.

Важный партнер и союзник

"За эти годы между странами, - отметил он, - было проведено много важных мероприятий в нефтяной сфере, в области информационных технологий, науки, образования, культуры. Южная Корея стала одним из основных партнеров и союзников независимого государства Азербайджана в Азии, и мы с благодарностью отмечаем, что после нашей победы в Отечественной войне южно-корейские специалисты активно участвуют в восстановлении Карабаха в рамках объявленной главой нашего государства программы "Великое возвращение".

Кроме того, активно развивается сотрудничество южно-корейских ученых с нашими историками и востоковедами, философами и социологами, филологами и экономистами. В Институте литературы функционирует Южно-Корейский центр, в котором изучается южнокорейская литература. А организация совместного гуманитарного форума в третий раз является одним из реальных индикаторов этого развития".

Выступая с ответным словом, Чрезвычайный и Полномочный посол Республики Южная Корея в Азербайджане Юн-Он Ли отметил, что первый гуманитарный форум был очень содержательным, второй продемонстрировал, что это мероприятие имеет все шансы проходить постоянно.

Форумы способствуют партнерству

"Уверен, что наше сотрудничество в гуманитарной области получит дальнейшее развитие в будущем - в частности, наша страна вложит свой капитал в проекты реконструкции Карабаха, возобновляемых источников энергии, "умной деревни", а также в сферу сельского хозяйства. Хочу отметить одно из достижений в гуманитарной области, что поэма "Лейли и Меджнун" гениального азербайджанского поэта Низами Гянджеви была переведена на корейский язык в Корее", - резюмировал дипломат.

О том, что Азербайджан является страной-партнером, стоящим в центре важной экономической партнерской стратегии Южной Кореи, на форуме заявила глава Института евразийских тюркологических исследований, профессор Еунжонг Ох. Она отметила также, что Азербайджан - одно из тюркских государств, имеющих тесные отношения с Кореей не только в экономической плоскости, но и с точки зрения изучения языка, культуры и истории. "В нашем институте был издан специальный выпуск журнала, посвященный Низами Гянджеви. Кроме того, по итогам прошлого года форума, который способствовал партнерству между нашими странами, я поняла, что это необходимо поддерживать".

Обсудить теорию и практику

Без укрепления международного научного сотрудничества невозможно определить верную стратегию

Наука должна служить продолжению жизни биоты на Земле, повышению ее качества, прогрессу человеческого общества, улучшению его благосостояния, обеспечению международного мира и сотрудничества. Эти казались бы простые, на первый взгляд, аксиомы не так уж и просты, и требуют тщательного исследования и научного анализа.

Именно этим и были заняты в течение четырех дней более чем 90 ученых из 27 стран, которые приехали в Баку, в Институт дендрологии (ИД) НАНА и приняли участие в IV международной научно-практической конференции "Медицина, здоровье и науки о жизни".

Масштабный научный форум был организован Институтом дендрологии НАНА и Международным обществом образования и научных исследований (ISRES). По словам вице-президента НАНА, директора Института молекулярной биологии и биотехнологий (ИМББ) и руководителя Отделения биологических и медицинских наук (ОБМН) академика Ирады Гусейновой, в послед-

ние годы в нашей стране получили значительное развитие как медицинская наука и система здравоохранения, так и другие науки о жизни, в которых достигнуты важные научные результаты.

Представить передовые идеи

"Научные направления ОБМН, - отметила она, - отвечают глобальным вызовам времени и мировым тенденциям. И это ставит перед нами, учеными, задачи укрепления научного сотрудничества. Без этого невозможно принять общую правильную стратегию".

Цель проведения в Баку столь серьезного научного мероприятия организаторы определили так - собрать вместе ученых, студентов и исследо-

вателей из разных стран и обсудить теоретические и практические вопросы во всех областях медицины, здравоохранения, наук о жизни, технике и технологиях, в сфере образования и социальных наук, биологии, сельского хозяйства, ветеринарии, фармации и т.д.

Открывший конференцию профессор Газизантеповского университета Турции Мехмет Озаслан сообщил, что проведение ее было запланировано еще в ноябре прошлого года покойным директором Института дендрологии членкомом НАНА Тофиком Мамедовым. Тогда же была определена и повестка дня мероприятия, в которую входили доклады и обсуждение научных работ и тезисов 117 ученых.

Первые три конференции этой тематики проводились ранее Международным обществом образования и научных исследований

(ISRES) в Лиссабоне (Португалия), Берлине (Германия) и Стамбуле (Турция). А все представленные на конференции в Баку англоязычные статьи будут опубликованы в журнале Eurasia Proceedings of Science, Technology, Engineering & Mathematics (EPSTEM) и на сайте www.epstem.net.

По мнению исполняющей обязанности генерального директора ИД доктора философии по биологии, доцента Самиры Багировой, турецко-азербайджанское братство, религия, язык и культура имеют общие древние исторические корни, однако не менее важным фактором является развитие турецко-азербайджанских отношений в научной плоскости, и потому задачи, которые были приоритетными на конференции в Баку, позволили ее участникам обменяться новыми научными достижениями, методами и инновационными идеями, теоретическим и практическим опытом в означенных сферах. "Наша цель, - сказала она, - представить передовые идеи, связанные с медицинской и науками о жизни, и объединить ученых для вывода исследований на международный уровень, сосредоточиться на достигнутых результатах, будущих тенденциях и потребностях".

Есть чем гордиться

К достигнутым результатам ученые Отделения биологических и медицинских наук однозначно относят исследования члена-корреспондента НАНА Тарлана Мамедова, работающего также в Университете Акдениз в Турции, и возглавляющего в нем группу исследователей по разработке лекарства и вакцины против COVID-19 в форме спрея, основу которого составляет белок, вырабатываемый в листьях табака *Nicotiana benthamiana*.

Исследовательская группа под руководством азербайджанского ученого весной прошлого года проводила исследования по ACE2, который имеет большое значение для предотвращения проникновения вируса в клетку. Снижение этого фермента, который блокируется вирусом COVID-19 в организме, создает серьезные проблемы со здоровьем, а у большинства пациентов, находящихся в реанимации, наблюдается незначительное содержание фермента. "В ходе исследований, - отметил ученый, - мы убедились, что фермент создается в больших количествах, и мы готовы ввести его, чтобы спасти жизни людей. Белки, которые мы производим из растения, можно использовать в лечении как в виде спрея, так и в форме инъекций".

Авраамово дерево в условиях Абшерона

Интродуцированные растения перспективны и могут найти широкое применение в озеленении и ландшафтном дизайне

В последнее время большую популярность в качестве источников ароматических и лекарственных растений обрели фитопрепараты и биологически активные вещества. Большинство ароматических растений обладают противомикробными свойствами - в определенных дозах. В состав этих эфирных масел в основном входят смеси терпенов, которые в больших количествах содержатся в хвойных растениях.

Терпены - основной компонент смол и бальзамов, к примеру, скипидар (эфирное терпентинное масло) получают из живицы (бальзама терпентина). Спрос на такие препараты и эфирные масла растет день ото дня. Выращивание ароматических растений и расширение сырьевой базы, а также выращивание и переработка новых видов растений являются одним из важных условий для обеспечения потребности фармацевтических препаратов в пищевой промышленности. Изучение новых видов растений, их сбор, подготовка сырья позволяет изучить ростовые особенности переработки.

Дерево как символ чистоты

Одним из таких перспективных эфирных растений является вид древовидных кустарников рода витекс семейства яснотковых *Vitex agnus-castus* L, или аргу обыкновенная, хорошо культивируемая в климатических условиях Абшерона.

Впрочем, у него есть и другие наименования - витекс священный, витекс (или прутняк) обыкновенный, Авраамово дерево, целомудренник, монашеский перец.

В Институте дендрологии (ИД), где проводятся исследования на родственных с ним видах, рассказывают такую притчу-легенду. Библейский отец Авраам, отец как мусульман, так и христиан, знал, что это растение обладает великой силой, и использовал ее. Отдыхая под деревом, он впитывал в себя силы и энергию, словно чувствовал, что молодеет. Отчасти от этого растение называли Авраамовым деревом и оценивали его как символ чистоты. "С древних времен, - делится научный сотрудник лаборатории интродукции и акклиматизации древесно-кустарниковых растений института Ирада Мамедова, - дерево Авраама оставалось известным лекарственным растением в трудах Теофраста (IV век до н.э.), Гипократа, Диоскорида и Плиния. Патриархи и пророки первого тысячелетия употребляли растение не только в пищу, но и в богослужениях. В XXI веке, видя побочные эффекты синтетических наркотиков, предпочтение стали отдавать использованию натуральных средств".

Эфирные масла растений уже много лет используются для различных целей. Так, обыкновенная спорынья с древних лет использовалась в качестве лекарства. В настоящее время наукой доказано, что

листья и плоды Авраамового дерева положительно влияют на железы внутренней секреции, в том числе на гипоталамус, который вырабатывает специальные нейрогормоны и, в свою очередь, регулирует секрецию гормонов гипофизом. Ароматные плоды Авраамового дерева содержат до 0,5 % эфирного масла, листья - витамин С.

С давних времен, продолжает Ирада Мамедова, его плоды, содержащие много алкалоидов и относящиеся к числу лекарственных растений, используемых в современной онкологической практике, применяли при хронических заболеваниях печени и селезенки, гинекологических заболеваниях. А недавние открытия в фармакологии и успешные терапевтические результаты привлекли внимание и еще больший интерес к растению - например, при лечении болезни Паркинсона, различных нервных и психических заболеваний, а также при некоторых гормональных нарушениях у женщин. "Для лечения используется вся надземная часть растения, а наиболее ценной частью являются его плоды, обладающие ароматным вкусом. Неудивительно, что их используют в кухне многих стран, особенно восточных. Листья и плоды добавляют в мясные блюда, супы, колбасы, рыбные пресервы, варенья", - добавляет специалист.

Скомпонованы в ландшафтном стиле

Vitex agnus-castus L, родиной которого считается бассейн Средиземного моря, распространен во всех средиземноморских странах, на Балканах, в Крыму, Малой Азии и Иране, а также в России (в Краснодарском крае). Это листопадное дерево до 3 м высотой с широкой кроной, нижняя сторона ветвей и пальцеобразных листьев которого покрыта белыми волосками, а серо-фиолетовые ароматные цветки густо собраны

на концах ветвей. Цветет с июня по сентябрь, и выглядит при этом потрясающе красиво, а при раздавливании маленьких сферических плодов на ладони можно почувствовать их острый вкус - правда, только осенью, в октябре-ноябре, когда наступает пора созревания.

В Институт дендрологии семена Авраамового дерева были привезены из Батумского ботанического сада в 1951 году и интродуцированы на Абшероне. Прижилось очень хорошо, стало размножаться как семенами, так и черенками. Все части растения содержат полезные вещества - иридоиды (аукубин, агнозид), флавоноиды (кастицин, изовитексин, ориентин, изоориентин), алкалоиды, вакцины, витамины, микроэлементы и эфирные масла. Для определения содержания эфирного масла в качестве аналитического сырья ботаники используют основные части растения (ось цветка, листья и стебель). По мнению специалистов, эти исследования позволяют охарактеризовать изучаемое сырье на этапе развития растений и точно сравнить образец и исследовательский материал. Кроме того, результаты исследований противомикробных свойств этого растения показали, что качество антимикробного масла, полученного из листьев сырья, высокое.

Сегодня витекс священный ценится во всем мире как эфиромасличное, пищевое, лекарственное и декоративное растение, используемое в косметике, медицине, пищевой промышленности, ароматерапии и фитотерапии. И, к слову, произрастает не только на Абшероне (где впервые поселился более полувека тому назад), но и в других почвенно-климатических условиях Азербайджана - в садах, скверах, аллеях.

Отметим, что в условиях Абшерона хорошо прижились порядка сорока видов интродуцированных растений. Это - несколько видов кипариса (японский, лейландский, восточный, горизонтальный, аризонский), канарский финик, олива декоративная и европейская, кедр гималайский, цинерария морская, платан восточный, роза сирийская и др. Образцы каждого из них собраны в гербарии декоративных деревьев, кустарников и трав, определены их таксономический состав и происхождение, сгруппированы по их биологическим и декоративным признакам, а композиции скомпонованы в ландшафтном стиле.

В результате комплексных научных исследований по изучению таксономического состава декоративных растений и типов композиций в парках и садах Баку, которые проводит заведующая лабораторией ландшафтной архитектуры ИД доктор философии по биологии, доцент Шелале Гюльмамедова, установлено, что изучаемые виды хорошо адаптируются к почвенно-климатическим условиям Абшерона, перспективны и могут найти широкое применение в озеленении и ландшафтном дизайне парков и садов.

Галия ЗИСКИНД

Восточная сага

Вышла в свет книга "Hatəm Tayi - yazılı dastan abidəsi". Это научно-палеографическое, филологическое исследование и трансфоли-терация текста, автором которого стал ведущий научный сотрудник отдела исследований тюркоязычных рукописей доктор филологических наук, доцент Института рукописей имени Мухаммеда Физули Али Мамедбагигоглу.

В книге представлен текст научно-палеографического, филологического исследования и рукописного памятника, относящегося к единственному известному на мусульманском Востоке рукописному списку саги "Хатем Тайи", хранящемуся в Институте рукописей. Читатели впервые увидели текст, переведенный со старого на современный азербайджанский алфавит.

Редактор нового издания - ведущий научный сотрудник Ариф Рамазанов, рецензент - доктор филологических наук, профессор Кямилль Аллахьяров.

Выбор оптимальных условий

Институт биофизики (ИБ) вместе с Национальным онкологическим центром (НОЦ) Минздрава Азербайджана начинает сотрудничество с португальской компанией STAB VIDA. В рамках программы HORIZON 2020 (H2020) MARIE SKŁODOWSKA-CURE, LungCARD) генеральный директор института член-корреспондент НАНА Октай Гасымов посетил НОЦ, где встретился со специалистом Европейского совета по химическим процессам и биотехнологиям португальской компании Карлой Климентой.

Во время встречи, в которой участвовали завлабораторией молекулярной и клеточной онкологии НОЦ доктор философии по биологии Лейлаханым Меликова, исполнительный директор Института биофизики доктор биологических наук Керим Гасымов, главный менеджер доктор философии по медицине Азад Абдурахимов и завлабораторией интегративной биологии член-корреспондент НАНА Ильхам Шахмурадов, было обсуждение вопросов применения новых методик с использованием разработанного в рамках программы аппарата DrVIDA.

Португальский исследователь Карла Климента сообщила, что основной целью проекта является выявление мутаций, вызывающих аденокарциному легкого, и новых мутаций, которые могут возникнуть во время лечения. Было отмечено, что, поскольку большое значение имеет подготовка образцов и выбор оптимальных условий при проведении испытаний, компания STAB VIDA хранила в онкоцентре два прибора DrVIDA и необходимые для его работы реагенты.

Отметим, что в рамках трехстороннего сотрудничества планируется провести исследования по использованию аппарата в оптимальных условиях и занести результаты в рабочий протокол аппарата.

Редакционная коллегия:

Ариф Гашимов, Иса Габиббейли, Дильгам Тагиев,
Ибрагим Гулиев, Наргиз Пашаева, Расим Алигулиев, Тофик Нагиев,
Ирада Гусейнова, Говхар Бахшалиева, Джамиль Алиев,
Адиле Гарипов, Фикрет Алиев, Исмаил Гаджиев, Фуад Алиев

Главный редактор: Агагусейн Шукюров

Адрес: Баку, AZ 1001,
ул.Истиглалийят, 30, Президиум НАНА

e-mail: elm.nauka.gazet@gmail.com

Газета набирается в редакции и печатается в издательстве "CBS".
Мнение авторов может не совпадать с мнением редакции.

Тираж: 2000